

”Mukavaa yhdessä oloa!”-
Kasvattajien kokemuksia seurakunnan päiväkerhoista ja Mannerheimin
Lastensuojeluliiton perhekahvilasta Ivalossa

Anu-Tuulia Kaikkonen

Opinnäytetyö
Sosiaali- ja terveysala
Lapsi- ja nuorisotyö
Sosionomi (AMK)

2015

Sosiaali- ja terveysala
Sosionomi (AMK)

Tekijä	Anu-Tuulia Kaikkonen	Vuosi	2015
Ohjaaja	Päivi Tervasoff, Kaisu Vinkki		
Toimeksiantaja			
Työn nimi	”Mukavaa yhdessäoloa!” Kasvattajien kokemuksia seurakunnan päiväkerhoista ja Mannerheimin Lastensuojeluliiton perhekahvilasta Ivalossa		
Sivu- ja liitemäärä	58 + 5		

Opinnäytetyöni aihe on Kasvattajien kokemuksia seurakunnan päiväkerhoista ja Mannerheimin Lastensuojeluliiton perhekahvilasta Ivalossa. Tutkimuskysymykseni ovat: Mitä kokemuksia kasvattajilla on seurakunnan päiväkerhoista ja Mannerheimin Lastensuojeluliiton perhekahvilasta? Mitä toiveita kasvattajilla on seurakunnan päiväkerhojen ja Mannerheimin Lastensuojeluliiton perhekahvilan toiminnan suhteen? Ovatko kasvattajat tyytyväisiä seurakunnan päiväkerhojen ja Mannerheimin Lastensuojeluliiton toimintaan?

Teoriaosuus koostuu avoimesta varhaiskasvatuksesta, seurakunnan toiminnasta, Mannerheimin Lastensuojeluliitosta, Suomen lapsi- ja perhepolitiikasta, joka käsittelee lapsiperheiden taloudellisia tukia sekä työn ja perhe-elämän yhteensovittamista.

Opinnäytetyöni on kvalitatiivinen, jonka kyselylomakkeen kysymykset ovat pääosin avoimia kysymyksiä. Ennen avoimia kysymyksiä taustatiedot ovat kuitenkin kerätty kvantitatiivista tutkimusmenetelmää käyttäen, jotka ovat monivalintakysymyksiä. Kyselylomakkeen vastausaika oli lokakuussa 2014 kaksi viikkoa. Vastauksia sain yhteensä 27 kappaletta.

Kasvattajat ovat erittäin tyytyväisiä tai melko tyytyväisiä seurakunnan päiväkerhoihin ja Mannerheimin Lastensuojeluliiton perhekahvilaan Ivalossa. Kokemuksista tärkeimmiksi nousivat vertaistuki, lapsen kasvattaminen sosiaalisesti, aktiviteetit lapsille sekä lapsen kristillinen kasvatus seurakunnan jäseneksi. Kasvattajien toiveet perhekahvilasta olivat saada lisää ohjattua toimintaa tai yhteisiä retkiä. Seurakunnan päiväkerhoista toiveet olivat sokeristen välipalojen tilalle jotain terveellisempää syötävää.

Avainsanat

avoin varhaiskasvatus, Mannerheimin Lastensuojeluliitto, seurakunnan päiväkerho

Author	Anu-Tuulia Kaikkonen	Year	2015
Supervisor(s)	Päivi Tervasoff, Kaisu Vinkki		
Commissioned by			
Subject of thesis	Educators' experiences of church day clubs and family meetings of Mannerheim League for Child Welfare in Ivalo		
Number of pages	58+5		

My Bachelor's thesis is about educators experiences of church day clubs and family meetings of Mannerheim League for Child Welfare in Ivalo. The research questions are: What kind of experiences do educators have of church day clubs and family meetings of Mannerheim League for Child Welfare? What kind of wishes do they have regarding in those activities? Are educators satisfied with the activities?

The theory consists of open early childhood education, activities of the congregation, the Mannerheim League for Child Welfare, Finnish child and family policy. The child- and family policy theory contains family benefits and putting together work and family life.

My Bachelor's thesis is qualitative, with mainly open questions in the questionnaire. The background information was collected by using the quantitative method. The questionnaire response time was two weeks in October 2014. I got a total of 27 answers.

Educators are very or fairly satisfied with the church day clubs and family meetings of Mannerheim League for Child Welfare in Ivalo. The most important experiences were peer support, raising child to be social, activities for children and christian upbringing of the children to become members of the congregation. The educators hope were to get more supervised activities or joint trips in Mannerheim League for Child Welfare. In church day clubs the educators hope were to get more healthy snacks instead of sugary ones.

Key words Open early childhood education, Mannerheim League of Child Welfare, church day clubs

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ	3
ABSTRACT	4
SISÄLLYS	5
1 JOHDANTO	7
2 PERHE-ELÄMÄ	9
2.1 Perhe ja vanhemmuus.....	9
2.2 Kotikasvatus	10
2.3 Suomalaisen kasvatustajärjestelmän historiaa.....	12
3 LAPSI – JA PERHEPOLITIikka.....	14
3.1 Suomalainen perhepolitiikka	14
3.2 Lapsiperheiden taloudelliset tuet.....	16
3.3 Työn ja perhe-elämän yhteensovittaminen.....	18
4 KOLMANNEN SEKTORIN PALVELUT IVALOSSA	22
4.1 Kirkon varhaiskasvatus	22
4.2 Inarin seurakunta	23
4.3 Mannerheimin Lastensuojeluliitto.....	24
4.4 Ivalon paikallisyhdistys	25
5 OPINNÄYTETYÖPROSESSI	27
5.1 Opinnäytetyön lähtökohdat ja eettisyys.....	27
5.2 Opinnäytetyön tutkimusmenetelmä.....	28
5.3 Kyselylomakkeen kysymykset	29
5.4 Kyselylomakkeiden jakaminen ja analysointi	31
6 TUTKIMUSTULOKSET	33
6.1 Roolisi kasvattajana.....	33
6.2 Lasten ikäjakaumat seurakunnan päiväkerhoissa ja perhekahvilassa	34
6.3 Lasten iät	36
6.4 Aktiivisuus seurakunnan päiväkerhoissa ja Mannerheimin Lastensuojeluliiton perhekahvilassa	38
6.5 Kokemukset seurakunnan päiväkerhoista	39
6.6 Kokemukset perhekahvilasta.....	43
6.7 Tyytyväisyys seurakunnan päiväkerhoihin ja perhekahvilan toimintaan.....	46
6.8 Kehittämisideat seurakunnan päiväkerhoihin.....	47

6.9	Kehittämisideat Mannerheimin Lastensuojeluliiton perhekahvilaan	49
7	JOHTOPÄÄTÖKSET	52
8	POHDINTA	55
	LÄHTEET	57
	Liitteet	59

1 JOHDANTO

Valitsin opinnäytetyöni aiheeksi selvittää, millaisia kokemuksia kasvattajilla on seurakunnan päiväkerhoista ja Mannerheimin Lastensuojeluliiton perhekahvilasta Ivalossa. Olen itse muuttanut paikkakunnalle reilut kaksi vuotta sitten perheeni kanssa ja kunnan järjestämät avoimen varhaiskasvatuksen palvelut sekä Mannerheimin lastensuojeluliiton perhekahvila olivat minulle väylä tutustua paikkakuntalaisiin ja sopeutua asumaan Ylä-Lapissa. Tämän takia halusin opinnäytetyöni liittyvän kasvattajien kokemuksiin seurakunnan järjestämisestä päiväkerhoista sekä Mannerheimin Lastensuojeluliiton ylläpitämästä perhekahvilasta. Tästä opinnäytetyöstä on hyötyä seurakunnalle sekä Mannerheimin Lastensuojeluliitolle, jota he voivat hyödyntää suunnitellessaan tulevaa toimintaa. Olen suuntautunut sosionomiopinnoissani lapsi- ja nuorisotyöhön. Halusin opinnäytetyöni liittyvän varhaiskasvatukseen kuin myös vanhemmuuteen. Lisäksi nämä molemmat aiheet ovat itseäni lähellä, sillä olen itse pienten lasten äiti sekä työskennellyt varhaiskasvatuksen parissa. Sosionomi tutkinnon lisäksi saadakseni lastentarhanopettajan kelpoisuuden, opinnäytetyön on liityttävä jollain tavalla varhaiskasvatukseen, lapsiin ja nuoriin tai vanhemmuuteen.

Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan käsitteenä kolmea asiaa: se on alle kouluikäisten kasvatusta tutkiva tieteenala, käytännön pienten lasten kasvatusta sekä alan oppilaitoksissa opiskeltavaa oppiainetta. Suomessa kotien varhaiskasvatusta tuetaan yhteiskunnan järjestämällä, valvomalla ja ainakin osittain maksamalla varhaiskasvatuksella, jota ovat esimerkiksi päiväkodissa ja muissa päivähoidon toimintamuodoissa olevat palvelut. Nykyään Suomessa päivähoitolaki on sellainen, että kaikilla lapsilla on subjektiivinen oikeus päivähoitoon. (Hellström 2010, 256.)

Hellströmin mukaan varhaiskasvatus koostuu kasvatuksen, hoidon ja opetuksen kokonaisuudesta. Varhaiskasvatuksessa kasvatus tapahtuu kokonaisvaltaisena toimintana, joka tukee lapsen kehitystä kaikin puolin. Lapsi oppii pala palalta hitaasti, omalla työllään ja ponnistuksellaan. Hän ei opi luennoista, säännöistä tai teorioista vaan elämyksistään. Varhaiskasvatuksen keskeiset työtavat ovat leikki, työ, opettelu sekä sosiaaliset vuorovaikutustilanteet. (Hellström 2010, 256–257.)

Opinnäytetyöni on asiakastyytyväisyyskysely, jossa selvitän kasvattajien kokemuksia, ajatuksia ja toiveita seurakunnan avoimen päiväkerhon ja Mannerheimin Lastensuojeluliiton perhekahvilan toiminnasta. Kyselylomakkeella haen näihin kolmeen tutkimusongelmaan vastauksia:

- ✓ Mitä kokemuksia kasvattajilla on seurakunnan päiväkerhoista ja Mannerheimin Lastensuojeluliiton perhekahvilasta?
- ✓ Mitä toiveita kasvattajilla on seurakunnan päiväkerhojen ja Mannerheimin Lastensuojeluliiton perhekahvilan toiminnan suhteen?
- ✓ Ovatko kasvattajat tyytyväisiä seurakunnan päiväkerhojen ja Mannerheimin Lastensuojeluliiton toimintaan?

Tutkimusmenetelmänä käytän kvalitatiivista eli laadullista tutkimusmenetelmää, jossa tarkoituksena on todellisen elämän kuvaaminen. Kvalitatiivisessa tutkimusmenetelmässä kohdetta tutkitaan mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Siinä tarkoituksena on löytää tai paljastaa tosiasioita pikemminkin kuin todentaa jo olemassa olevia väittämiä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 157.) Kyselylomakkeen taustatiedot on kerätty kvantitatiivista tutkimusmenetelmää käyttäen. Kyselylomakkeessa nämä ovat monivalintakysymyksiä. Kyselylomakkeen toteutin niin, että vein ne Mannerheimin Lastensuojeluliiton perhekahvilaan sekä seurakunnan avoimeen päiväkerhoon lokakuussa 2014. Vastausten keräämisaika oli reilut kaksi viikkoa. Seurakunnan päiväkerhoja ja perhekahvilaa järjestettiin kyselyn aikana molempia neljä kertaa.

Opinnäytetyöni viitekehyksenä ovat lapsi- ja perhepolitiikka Suomessa, avoin varhaiskasvatus, seurakunnan toiminta sekä Mannerheimin Lastensuojeluliitto. Lapsi- ja perhepolitiikan olen rajannut niin, että esittelen erilaiset perheiden palvelut lyhykäisyydessään, kerron suomalaisen yhteiskunnan taloudellisista tuista lapsiperheille sekä kirjoitan vielä työn ja perhe-elämän yhteensovittamisesta Suomessa. Tämän jälkeen kerron kyselylomakkeen tekemisestä, kysymysten valinnasta sekä tarkemmin sen toteutumisesta. Kyselylomakkeiden jälkeen opinnäytetyöni perehtyy niihin osiossa tutkimustulokset. Lopuksi ovat vielä johtopäätökset sekä pohdinta luvut. Opinnäytetyöni valmistuttua pidän esitykset aiheesta seurakunnan päiväkerhossa ja perhekahvilassa.

2 PERHE-ELÄMÄ

2.1 Perhe ja vanhemmuus

Perheet ovat olleet kautta aikain hyvin monimuotoisia. Ihmiset ovat eläneet eri tavoilla säädyissä, osa perheistä on asunut paikallaan, toiset perheistä ovat olleet liikkuvia yhteisöjä. Aikojen saatossa perheen ytimen on aina muodostanut kuitenkin toisiinsa sitoutunut pariskunta, seuraava kerros perheessä on pariskunnan yhteiset lapset ja uloimpana kerroksena ovat sukulaiset ja ennen vanhaan myös palvelijat. Nykyaikaisemman modernin ydinperheen, johon kuuluivat äiti, isä ja yhteiset lapset, tunnuspiirteitä ovat pieni koko, keskinäiset tunnesuhteet ja puolisoiden välinen romanttinen ja seksuaalinen rakkaus. Yksilöllisyyden ja vapauden arvojen yleistymisen myötä perheiden rakenne on myös muuttunut ja jälleen ne ovat hyvin monimuotoisia: ydinperheiden lisäksi yhteiskunnassamme on adoptioperheitä, lapsettomia perheitä sekä kaksikeskusperheitä. Kaikkien näiden perheiden jäseniä yhdistävät huolenpito, kiintymys ja läheisyys. Suomalaiseen ihanneperheeseen kuuluvat äiti, isä ja kaksi lasta (Kempainen & Rouvinen-Kempainen 1998, 143; Hellström 2010, 222.)

Hellströmin mukaan perheiden tunnusomaisia piirteitä ovat kahden aikuisen, yleisimmän miehen ja naisen välinen sukupuolielämä. Toinen piirre on yhteinen talous. Kolmas piirre on, että se tekee työtä yhdessä sekä huolehtii perheenjäsentensä hyvinvoinnista. Neljäntenä piirteenä on yhdessä asuminen eli yhteinen koti ja viides piirre on yhteinen sukunimi. Vanhemmille perheeseen kuuluminen on vapaaehtoista, nimittäin he voivat halutessaan jättää perheensä. Näin käykin yhä useammin suomalaisissa ydinperheissä, että ne hajoavat. Lapsille taas perheyhteisö on pakkoyhteisö, nimittäin he eivät voi valita perhettään, johon syntyvät, eikä heillä ole mahdollisuutta vaihtaa sitä, kuin äärimmäisissä tapauksissa. Perheiden tunnusomaiset piirteet ovat ongelmallisia sen takia, että ne eivät toteudu yhtä aikaa erilaisissa perhemuodoissa. (Hellström 2010, 223.)

Vanhemmuus on vastuunottamista uudesta sukupolvesta. Se on elintärkeää pienelle lapselle. Siihen liittyy olennaisesti vanhemmille kuuluvat oikeudet ja velvollisuudet lapseen nähden. Suomalainen kotikasvatus on muuttunut tottelevaisuuskuuliaisuus-kulttuurista keskustelu- ja neuvottelukulttuuriin. Hierarkia sukupolvien välillä on purkautunut. Lisäksi oppimisen suuntakin on muuttunut nopeasti kehittyvän tek-

nologian myötä: ennen vanhaan lapset oppivat vanhemmilta, mutta nykyään aikuiset joutuvat kysymään itseään nuoremmilta neuvoa tietotekniikkaan liittyvissä asioissa. Yhteiskunnan taholta vanhemmuuteen liittyvistä odotuksista ilmaistaan epämääräisesti. Sille ei ole yleisesti hyväksyttyjä tai yksiselitteisiä tavoitteita, vaikka yleisesti ottaen vanhemmilta odotetaan ”hyvää” vanhemmuutta. Vanhemmuuden tavoitteet ovat julki-lausumattomia, normeja, joita vanhempien tulee itse oivaltaa. (Hirsjärvi & Huttunen 1999, 50–51; Hellström 2010, 249.)

2.2 Kotikasvatus

Kotikasvatus eroaa yhteiskunnan järjestämästä kasvatuksesta niin, että kotikasvatusta ei ohjaa kasvatussuunnitelma. Suurin ero liittyy kasvatettavan ja kasvattajan väliseen suhteeseen, koska kotikasvatuksessa vallitsee luonnollinen kiintymyssuhde. Kodin kasvatuksen keinoja ovat rutiinit, satujen lukeminen, leikkiminen, viikkorahat, palkkiot ja kotitöiden jakaminen. Yhteiskunta asettaa lainsäädännöllä kielteiseksi katsomalleen kotikasvatukselle rajoja, vaikka kotikasvatusta pidetäänkin yksityisasiana. Lapsia ei kuitenkaan voi kohdella kuinka tahansa. Yhteiskunnassamme kasvatus ymmärretään toiminnaksi, jossa kasvatettavalle annetaan mahdollisuus kehittyä omien taipumustensa mukaisesti. Se on pitkäaikaista, eliniän kestävää, jatkuvaa vaikuttamista ihmiseen, kokonaisvaltaista, jonka tavoitteena on persoonallisuuden syntyminen. (Hirsjärvi & Huttunen 1999, 38–40; Hellström 2010, 153.)

Sosiaali- ja Terveysministeriön Lapsi- ja perhepolitiikka Suomessa - julkaisun mukaan suomalainen lapsiperhe käyttää ennen lasten kouluikänsä tuloa kaikkia yhteiskunnan tukemia hoitomuotoja. Ensin vanhemmat hoitavat lapsiaan kotona vanhempainpäivärahalla turvin, minkä jälkeen perheet käyttävät vielä kotihoidontukea. Päivähoitoon lasten osallistuminen kasvaa lapsen iän myötä. Suomessa oli 2013 vuoden syyskuun raportin mukaan alle kouluikäisiä lapsia 422 000, joista noin puolet osallistui kunnan tarjoamiin päivähoitopalveluihin. Neljä prosenttia kaikista päivähoidossa olevista lapsista olivat yksityisessä päivähoidossa. (Sosiaali- ja Terveysministeriö 2013, 24.)

Yleinen trendi kotikasvatuksen asemassa on ollut sen aseman heikentyminen ja siirtyminen vanhemmuuteen perustuvasta kasvatusjärjestelmästä valtion organisoimaan järjestelmään. Suomalaisessa yhteiskunnassa kouluilla on keskeinen rooli kasvatusjärjestelmäs-

sä. Sen kasvatuspäämäärinä ovat olleet muun muassa tieteellinen ajattelu ja siveellinen, korkeatasoinen ihminen, joka kykenee toimimaan itsenäisesti elämässään sekä yksilöllinen persoonallisuus ja itseään kasvattava ihminen. Myös kristinusko on vahvasti liittynyt kasvatuspäämääriin ja kasvatukseen. Kasvatuspäämäärien määrittely on kuitenkin vaikeaa, koska siihen liittyy ajatus, että ihmiset voitaisiin muotoilla johonkin samaan kaavaan. Arjen kasvatustilanteissa vanhemmilla tai lapsen muilla luonnollisilla kasvatäjilla ei ole aina mielessä selkeitä kasvatustavoitteita, joita yhteiskunnan laatimissa kasvatustavoitteissa vaaditaan. Kasvatustavoitteita kuvataan kirjallisesti opetussuunnitelmissa ja säädöksissä kasvatuspäämäärinä. Joskus tavoitteista käytetään sanaa didaktiset periaatteet, joita opetuksessa tulisi noudattaa. Tällaiset periaatteet ovat sidonnaisia opetussuunnitelmien kautta tietynlaiseen kasvatustieteen ja koulutuspoliittiseen taustaan. (Hellström 2010, 91–116.)

On tärkeää, että jokaisella lapsella ja nuorella on koti, vanhemmat ja perhe. Joidenkin lasten ja nuorten koti voi olla lastenkoti, sijaisperheen asunto tai huone sukulaisten luona. Olennaista ei ole kodin fyysinen sijainti tai kotityyppi, vaan se että, koti on turvasatama, jossa lapsella ja nuorella on oma paikka, tila ja merkitys. Turvallinen perhe-elämä on paras sosiaalinen suoja elämän myrskyjä vastaan. Kotikasvatukseen ei kuitenkaan tulisi tukahduttaa inhimillistä kasvua ja musertaa itsenäistä ajattelua. Kodin ilmapiiriin tulisi olla turvallinen ja asettaa lapselle ja nuorelle rajat. Arki ja arjen pyörittäminen luovat perhe-elämään jatkuvuutta ja turvallisuutta. Lasten hyvinvoinnin kannalta arjen turvallisuus on olennaista. Se muodostuu säännöllisestä vuorokausirytmistä, hoivasta ja huolenpidosta, unesta, ruokailusta ulkoilusta. (Kemppainen & Rouvinen-Kemppainen 1998, 151; Järvinen, Lankinen, Taajamo, Veistilä & Virolainen 2007, 86.)

Nykyisin perheillä on mahdollisuus pyytää kasvatustehtäväänsä apua monelta eri taholta, esimerkiksi kasvatusta ja perheneuvoloista ja sosiaali- ja lastensuojeluviranomaisilta. Myös mielenterveystoimistosta ja terveyskeskuksesta voidaan järjestää perheille keskusteluapua. Näiden lisäksi myös parisuhdeterapiat ja parisuhdeneuvonnat ovat entistä kysytympiä. Seurakuntien perheasiainneuvottelukeskukset antavat myös neuvontaa parisuhdeongelmissa. (Kemppainen & Rouvinen-Kemppainen 1998, 92.)

2.3 Suomalaisen kasvatustajärjestelmän historiaa

Maailman muutoksen myötä myös kasvatust muuttuu. Jokainen aika joutuu omista lähtökodistaan organisoimaan uudelleen lasten olot ja tekemään ratkaisuja, jotta nouseva voi omaksua kulttuurinsa ja kehittää sitä jatkossa eteenpäin. Friedrich Fröbel (1782–1860) on muodostanut toiminnallaan käännekohdan varhaiskasvatustuksen historiassa, kun häntä ennen suosittiin kotikasvatustusta. Hänestä tuli lastentarhan perustaja ja tieteellisen kehittävästä kasvatustuksen mukaisen opetussuunnitelman laatija. Fröbel tuotti itse leikkivälineitä ja lastentarhan oppimateriaaleja sekä julkaisi lehteä kasvattajille ja vanhemmille. Fröbeliläinen kasvatustilfilosofia loi maamme varhaiskasvatustustyölle selkeät pedagogiset lähtökohdat. (Helenius & Korhonen 2008, 191–200.)

Suomen julkisen varhaiskasvatustuksen vaiheet alkoivat 1800-luvulta lähtien. Tämä vuosisata on jo kolmas, jonka aikana maassamme on järjestetty kotikasvatustuksen rinnalle lainsäädäntöön perustuvaa alle kouluikäisille tarkoitettua opetustusta, kasvatustusta, hoitoa ja julkista varhaiskasvatustusta. Uskonpuhdistustuksen jälkeen lasten opetust oli vahvasti sidoksissa kirkon asettamiin vaatimuksiin. 1800-luvun puolivälissä keisari Aleksanteri II halusi vahvistaa Suomen suuriruhtinaskunnan asemaa antamalla kirkolliselle hallinnolle tehtäväksi järjestää kansanopetust, siten että se korottaisi koko väestön sivistystuksen tasoa. Tuohon aikaan lastentarha- ja seimitoiminta kuuluivat kiinteänä osana kansakoulusuunnitelmaan. 1920-luvulla lastentarhatyö erkaantui kansanopetustajärjestelmästä, kun julkisen valtakunnallisen varhaiskasvatustuksen ohjaus siirrettiin kouluhallituksesta sosiaaliministeriön alaisuuteen. (Helenius & Korhonen 2008, 203– 208.)

Vuonna 1948 Suomessa elettiin sodan jälkeistä aikaa ja lapsia syntyi ennätystasallisen paljon. Työnantajat halusivat rauhoittaa yltyvää lakkoilua ja alkoivat maksaa jokaisesta työntekijän alle 17-vuotiaasta lapsesta ylimääräistä palkkaa. Poliittisia puolueita tämä ei miellyttänyt, joten valtio sai tehtäväkseen luoda yleisesti tyydyttävän ratkaisun. Jo samana vuonna eduskunta hyväksyi lain lapsilisästä. Lapsilisä oli aikoinaan ensimmäinen kaikille yhden ikäryhmän jäsenille maksettava tulonsiirto Suomessa. (Kirkas 2015, 9.)

Suomalainen hyvinvointivaltio on pala palalta rakennettu menestystarina, jonka johtajatukseksi oli, että kaikki maksavat ja kaikki hyötyvät. Sotien jälkeen kun ihmiset muuttivat maalta kaupunkeihin, tarvittiin työttömyysturvaa, eläkejärjestelmiä sekä hoi-

topaikkoja lapsille, vanhuksille ja sairaille, jolloin valtio otti enemmän vastuulleen tehtäviä. (Kirkas 2015, 10–11.)

Uuden päivähoitojärjestelmän perusta luotiin 1970-luvulla. Suurimpia vaikuttaneita tekijöitä tähän muutokseen olivat yhteiskunnan elinkeinorakenne, perheellisten naisten työelämään osallistuminen sekä kasvatukselle ja työelämälle asetetut haasteet. Päivähoitolain yleistavoitteiden voimaantulon myötä päivähoitoa tuli olla tarjolla sinä aikana, kun perheet sitä tarvitsivat. Päivähoitolain yksi keskeisimmistä uudistuksista oli se, että järjestöjen, yhdistysten, yksityisten henkilöiden ja julkisen tahon ylläpitämien tarjoama säännöllinen päivähoito tuli valvonta- ja tarkastusvelvollisuuden piiriin. Suomalainen päivähoito ja julkinen varhaiskasvatus tulivat kansainvälisesti tunnetuksi laaja-alaisesta *educare*-ajatuksesta 1990-luvulla. Sen tavoite on kasvatuksen, hoidon ja opetuksen yhdistäminen sekä tasavertaiset varhaiskasvatusmahdollisuudet eri sosiaaliryhmien lapsille. (Helenius & Korhonen 2008, 211–213.)

Parin viime vuosikymmenen aikana lasten ja perheiden hyvinvointipalveluiden kehittämiseen ei ole riittänyt rahaa eikä poliittista tahtoa entiseen tapaan. Syitä tähän ovat muun muassa se, että kunnat saivat 1990-luvun talouslaman aikaan päättää, minne valtiolta saadut rahat kohdennetaan. Helpointa oli säästää suurista menoeristä, kuten terveydenhoidosta ja sosiaalipalveluista. Neuvoloissa ja kouluterveydenhoidossa vähennettiin tarkastuksia, pienien kyläkoulujen sijaan kouluista muodostettiin suuria yksiköitä. Lisäksi lapsiperheiden kotipalvelu lakkasi lähes kokonaan. Laman jälkeen palveluita ei palautettu enää entiselle tasolle. Nyt säästöjä perustellaan 2008 vuoden maailman talouden taantumalla. Lasten arjessa rahapula näkyy niin, että vain joka neljännessä neuvolassa on lääkäri. Kouluissa ja päivähoidossa säästetään tiloista, opetuksesta ja henkilökunnasta. Perhe-etuuksia on viime vuosina sekä nostettu ja laskettu. Eniten heikennyksistä kärsivät pienituloiset perheet, joissa 2013 asui yhdeksän prosenttia lapsista. (Kirkas 2015, 9-11.)

Olennaista pitkän varhaiskasvatuksen historiassa on se, että peruslähtökohtana kaikissa sen vaiheissa on ollut vanhempien kasvatusoikeus ja -vastuu ja lapsen etu. Varhaiskasvatuksen tavoite on vanhempien auttaminen ja yhteistyö heidän kasvatustehtävässään. (Helenius & Korhonen 2008, 214.)

3 LAPSI – JA PERHEPOLITIikka

3.1 Suomalainen perhepolitiikka

Suomalainen perhepolitiikka jaetaan taloudellisiin tukiin, perheille tarjottaviin palveluihin ja perhevapaisiin. Eniten perheet saavat tukea lapsilisien ja päivähoidon kautta. Sosiaali- ja terveysministeriö (STM) vastaa perhepolitiikan linjauksista sekä lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin ylläpitämisestä ja kehittämisestä. Sen vastuulla on erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen kehittäminen sekä lapsiperheiden toimeentulon turvaaminen. Siksi perhepolitiikassa korostuu työn ja perheen yhteensovittaminen. Viimeaikaisia perhepoliittisia uudistuksia ovat olleet vain isän käyttöön tarkoitettua vapaata 54 arkipäivää (vuonna 2013), yksinhuoltajille korotettu perusosa toimeentulotukeen (v.2012), perheille laajat terveystarkastukset, lapsilisä, kotihoidontuki, yksityisen hoidon tuki ja vähimmäismääräinen vanhempainpäiväraha sidotaan kansaneläkkeeseen (v.2011) sekä samaa sukupuolta oleville vanhemmille oikeus perheen sisäiseen adoptioon (v. 2009). (Sosiaali- ja terveysministeriö 2013, 6-8.)

Kuntien velvollisuus on järjestää sosiaali- ja terveyspalvelut asukkailleen, sen takia näissä palveluissa voi olla kuntakohtaisia eroja. Lainsäädäntö määrittelee kuitenkin peruspalvelut, joita kunnan on järjestettävä. Palvelut rahoitetaan valtion kunnille maksamalla valtionosuuksilla sekä kunnallisveroilla. Kunnat voivat halutessaan ostaa palveluja myös toisilta kunnilta tai yksityisiltä palveluntuottajilta. Yhä useammin kunta ostaakin palveluja kolmannen sektorin toimijoilta varsinkin sosiaalihuollon palveluita, jotka ovat lisääntyneet nopeammin kuin kuntien omat palvelut. (Forss & Vatula-Pimiä 2007, 66; Sosiaali- ja terveysministeriö 2013, 10.)

Kuntien palveluiden valtakunnallisesta valvonnasta vastaa sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira). Sosiaali- ja terveysministeriö johtaa ja ohjaa sosiaaliturvan ja sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen kehittämistä ja toimintapolitiikkaa. Se määrittelee sosiaali- ja terveyspolitiikan suuntaviivat, valmistelee siihen liittyvän lainsäädännön ja sen keskeiset uudistukset. Varhaiskasvatuksen hallinnointi siirtyi vuoden 2013 alussa sosiaali- ja terveysministeriöstä opetus- ja kulttuuriministeriöön. Suomalaisista perhepolitiikkaa vaivaa hajanaisuus, sillä lasten, nuorten ja perheiden asioita hoi-

detaan useassa ministeriössä ja virastoissa. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2013, 10; Kirkas 2015, 12).

Kunnat vastaavat varhaiskasvatuksen järjestämisestä, laadusta ja valvonnasta. Varhaiskasvatusta ohjaavat valtakunnalliset varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Suomessa on subjektiivinen päivähoito-oikeus, mikä tarkoittaa että, jokaisella vanhemmalla on oikeus saada lapsi kunnan järjestämään päivähoitopaikkaan riippumatta vanhempien varallisuudesta tai siitä, käyvätkö he töissä. Kunnan on järjestettävä kiireellisissä tapauksissa hoito kahden viikon sisällä hakemuksesta. Päiväkodissa yhtä lastentarhaopettajaa kohden saa olla neljä alle 3-vuotiasta tai 7 yli 3-vuotiasta lasta. Perhepäivähoitajalla voi olla kokopäivähoidossa enintään neljä lasta omat lapset mukaan lukien. Vuorotyössä käyvien vanhemmille kunnan velvollisuus on järjestää ilta- yö- ja viikonloppuhoitoa. Kunta perii päivähoitomaksua perheen koon ja tulojen mukaan. Päivähoidon lisäksi päiväkodeissa tai perhepäivähoitajien kotona kunnat järjestävät avoimia varhaiskasvatuksen palveluita esimerkiksi leikkipuistoissa tai avoimissa päiväkodeissa. Myös seurakunnat ja järjestöt tarjoavat varhaiskasvatusta. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2013, 10.) Inarin kunnassa kunta tarjoaa päivähoitoa suomen- ja pohjoissaamenkielellä. Lisäksi kunta ostaa yksityiseltä toimijalta päivähoitoa myös inarinsaamen kielipesästä.

Lapsiperheiden terveydenhuoltopalveluihin kuuluvat äitiys- ja lastenneuvola sekä kouluterveydenhuollon palvelut. Nämä palvelut ovat käyttäjilleen maksuttomia ja niiden tavoitteena on seurata ja edistää lasten, nuorten ja perheiden terveyttä ja hyvinvointia. Tavoitteena on myös ennaltaehkäisevä työ, eli tunnistaa tuen tarve mahdollisimman varhain ja järjestää tarvittavaa tukimuotoa tai ohjata tutkimuksiin ja hoitoon. Yksilöllinen terveysneuvonta tukee lasten psykososiaalista hyvinvointia, vanhemmuutta ja koko perheen terveellisiä elintapoja. Kasvatus- ja perheneuvolat tarjoavat lasten mielenterveyshuollon erityistason palveluita. Lasten mielenterveyshuoltoa tehdään yhdessä lastensuojelun avohuollon tukitoimien, varhaiskasvatuspalvelujen, koulun sekä oppilas- ja opiskelijahuollon kanssa. Kasvatus- ja perheneuvonnan apua perheille tarjotaan jos perheessä on lasten, perheen tai parisuhteen takia ongelmia. (Forss & Vatula-Pimiä 2007, 96; Sosiaali- ja terveysministeriö 2013, 31–34.)

Vammaisille lapsille ja heidän perheilleen on tarjolla erityispalveluja, mikäli lainsäädännön mukaiset palvelut ja tukitoimet eivät ole heidän tarpeisiin nähden riittäviä. Täl-

laisia tukitoimia ovat esimerkiksi kuljetuspalvelut ja henkilökohtainen avustaja. Terveystieteiden tutkimuskeskus, Kela ja opetustoimi järjestävät vamman vuoksi tarvittavat apuvälineet perusopetuksessa. Sairas tai vammaisen lapsi voi saada Kelalta vammaisetuksia, joista tärkein on alle 16-vuotiaan vammaistuki ja erityishoitoraha. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2013, 37.)

3.2 Lapsiperheiden taloudelliset tuet

Yhteiskuntamme tukee lapsiperheitä monenlaisin tuin. Yhteiskunnan tavoite on tasata erilaisin taloudellisin tukimuodoin ja lastenhoidon järjestelyin lapsiperheille aiheuttamia kustannuksia. Äitiys- ja lastenneuvolan tavoite on edistää ja ylläpitää lasta odottavien ja pienten lasten perheiden hyvinvointia ja terveyttä. Työssä painottuu vanhemmuuden tukeminen. Lapsen odotusvaiheessa äitiysneuvolan tavoite on, että perhe saa terveen lapsen. Äitiysavustukseen ovat oikeutettuja ne naiset, jotka asuvat Suomessa ja joiden raskaus on kestänyt vähintään 154 päivää. Ehtona on myös, se että raskaana oleva nainen on käynyt neuvolassa ensimmäisen neljän kuukauden aikana. Myös ottovanhemmilla on oikeus äitiysavustukseen. Äitiysavustuksen voi valita joko äitiyspakkauksena tai rahana, joka on suuruudeltaan noin 140 euroa. (Forss & Vatula-Pimiä 2007, 96; Sosiaali- ja terveysministeriö 2013, 16.)

Kansaneläkelaitos eli KELA maksaa raskauden aikana erityisäitiysrahaa ja äitiyslomalla ollessa äitiysrahaa, kunnes lapsi täyttää 3 kuukautta. Sen jälkeen lapsen kanssa kotiin jäävä vanhempi saa vanhempainpäivärahaa, joka maksetaan kunnes lapsi täyttää 9kk. Vanhempainvapaalla on suuri merkitys perheille, lapsille ja yhteiskunnalle. Sen ansiosta lasta voi imettää pidempään, lapsi saa olla kotona pidempään ja lapsen ja vanhemman suhde kehittyy. Isyysrahaan isällä on oikeus, mikäli hän asuu yhdessä lapsen äidin kanssa. Isyysrahaa maksetaan isyysvapaan ajalta, joka on enintään 54 päivää eli noin 9 viikkoa. Heti lapsen syntymän jälkeen isällä on oikeus pitää enintään 3 viikkoa isyysvapaata samaan aikaan, kun äiti saa äitiyspäivärahaa. Loput isyysrahapäivät voi pitää vanhempainpäivärahan loputtua, mutta kuitenkin viimeistään ennen kuin lapsi täyttää 2 vuotta. Suomalaiset isät ovat käyttäneet vanhempainvapaita toistaiseksi melko vähän. (Forss & Vatula-Pimiä 2007, 98- 99; Kansaneläkelaitos 2013; Sosiaali- ja terveysministeriö 2013, 18.)

Vanhempainpäiväraha-etuuden loputtua yhteiskunta maksaa kotihoidon tukea, mikäli vanhempi jää kotia hoitamaan lasta. Lasta voi hoitaa myös joku muu kuin lapsen vanhempi, esimerkiksi sukulainen. Tällöin tueksi voi valita kotihoidon tuen tai yksityisen hoidon tuen. Kotihoidon tukeen kuuluvat hoitoraha, johon eivät vaikuta perheen tulot. Hoitolisään sen sijaan vaikuttaa perheen yhteenlasketut tulot. Kotikunnasta riippuen myös kuntalisää on mahdollista saada, mikäli lasta hoidetaan kotona. Kotihoidon tuen ehtona on, että lapsi on alle 3-vuotias ja hänellä ei ole kunnallista päivähoitopaikkaa. Kuntalisää saavat myös yli 3-vuotiaat lapset mikäli heidän kotona on alle 3-vuotias, joka saa kotihoidon tukea. (Forss & Vatula-Pimiä 2007, 99; Kansaneläkelaitos 2013.)

Inarin kunnassa harkinnanvaraisen kuntalisän saamisen ehtoja on neljä. Ensimmäinen ehto on, että vanhempi jää pois vakinaisesta työelämästä tai keskeyttää päätoimisen opiskelun hoitaakseen lasta itse kotona. Toinen ehto on se, että alle 3-vuotiaan lapsella on oikeus lakisääteiseen lasten kotihoidon tukeen. Kolmas ehto on, että myös perheen muut alle kouluikäiset lapset hoidetaan kotona. Ja neljäs ehto, että kotihoidon tuki haetaan yli kuukauden jaksolta. Kotihoidon tukea ei makseta kuin täysiltä kalenterikuukausilta, eikä sitä myöskään makseta takautuvasti. Kotihoidon tuen määrä Inarin kunnassa on 250e/kk/perhe ja sisarkorotus alle kouluikäisestä noin 80e/kk/sisarus. (Inarin kunta 2013.)

Suomessa asuvasta lapsesta maksetaan lapsilisää siihen, asti kunnes lapsi täyttää 17 vuotta. Lapsilisä on verotonta tuloa ja sen maksupäivä on yleensä 26. päivä. Jokainen vanhempi on lapsen elatuksesta vastuussa kunnes lapsi täyttää 18 vuotta. Jos vanhempi ei huolehdi lapsen elatuksesta tai lapsi ei asu vanhemman luona pysyvästi, voidaan lapselle vahvistaa elatusapua. Lapsilisän määrä nousee lapsiluvun mukaan. Yksinhuoltajilla on lapsilisässä yksinhuoltajakorotus. Lapsilisää on maksettu Suomessa vuodesta 1948 lähtien. (Forss & Vatula-Pimiä 2007, 98; Sosiaali- ja terveysministeriö 2013.)

Sairaana tai vammaisen lapsi voi saada Kelalta vammaisetuutta, joista tärkein on Kelan alle 16-vuotiaan vammaistuki ja erityishoitoraha. Tällaiseen tukeen oikeus syntyy jos lapsen huolenpito, hoito ja kuntoutus aiheuttavat vähintään 6 kuukauden ajan erityistä raskautta kuin terveen lapsen hoito, joka olisi samanikäinen. Erityishoitoraha korvaa vanhempien ansiomenetystä siltä ajalta, jonka aikana he hoitavat lasta kotona, käyttävät sairaalassa tai poliklinikalla. (Forss & Vatula-Pimiä 2007, 116.)

Onneksi Suomessa on ymmärretty, että yhteiskunnallemme on hyväksi se, että kaikki pysyvät siinä mukana. Lapsuuden ja nuoruuden hyvinvointiin sijoitettu euro maksaa itsensä moninkertaisina takaisin. Kysehän ei ole vain rahanmenosta vaan sijoituksesta tulevaisuuteen, sillä lapsuuden hyvinvointi on terveen aikuisiän ja vanhuuden perusta. (Kirkas 2015, 12.)

3.3 Työn ja perhe-elämän yhteensovittaminen

Työn ja perheen yhteensovittaminen sai tukea Suomessa, kun naiset tulivat laajasti työmarkkinoille. Sosiaali- ja terveysministeriön kehittämistyössä korostuu työn ja perheen yhteensovittaminen perhepolitiikassa. Tavoitteena olisi parantaa vanhempien mahdollisuuksia viettää aikaa lastensa kanssa, helpottaa työssäkäyntiä sekä kannustaa perheiden isiä käyttämään perhevapaita nykyistä enemmän. Ministeriön laatimassa kehittämistyössä tavoitteena on kehittää perheiden taloudellisia etuuksia, lastenhoitojärjestelmän kehittäminen sekä vanhempien välisen tasa-arvon edistäminen. Työelämän lainsäädännön kehittämistavoite on se, että se ottaisi vanhemmuuden paremmin huomioon. Eniten tukea lapsiperheet saavat lapsilisien ja päivähoidon kautta. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2009, 6; Sosiaali- ja terveysministeriö 2013, 6.)

Sosiaali- ja terveysministeriön työ, perhe ja tasa-arvo tutkimuksessa, selvitettiin hallitusten tavoitteita ja toimenpiteitä tasa-arvopolitiikassa, perhepolitiikassa sekä työelämän politiikassa viimeisimmän vuosikymmenen ajalta. Työn ja perheen yhteensovittamisen politiikassa vallitsee tutkimuksen mukaan jännitteitä esimerkiksi syntyvyyden edistämisen välillä ja työllisyysasteen nostamisessa. Tasa-arvoinen vanhemmuuden edistäminen äitien ja isien välillä jättää varjoonsa yksinhuoltajien tarpeet liittyen perhevapaiden järjestämiseen. Myös työelämän käytäntöihin tai yrittäjyyteen ei ole kiinnitetty juurikaan huomiota perhevapaita kehitettäessä. Näiden lisäksi myös perheiden moninaisuus ja monikulttuurisuus on jäänyt vähäiselle huomiolle. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2009, 4.) Myös Ivalossa työn ja perheen yhteensovittaminen näkyy avointen varhaiskasvatuspalveluiden piirissä niin, että suurin osa siellä käyvistä ihmisistä on perheiden äitejä lapsiensa kanssa. Perheiden isien määrä on kuitenkin lisääntynyt parina viime vuonna.

Suomessa naisten työssä käymisen yleistyttyä miesten ja naisten ajankäytöt ovat alkaneet muistuttaa enemmän toisiaan, vaikka erojakin yhä löytyy. Erään tutkimuksen mukaan keskimääräinen ansio- ja kotityön sisältävä työaika on molemmilla sukupuolilla noin 55 tuntia viikossa. Eroa on kuitenkin siinä, miten työ jakautuu ansiotyöksi ja kotityöksi. Naiset käyttävät enemmän aikaa kotitöihin kun taas miehet käyttävät enemmän ansiotyöhön. Pienten lasten äidit vähentävät ansiotyöpanostaan lasten ollessa pieniä. Naiset tekevät tietoisin valinnan, joka hidastaa ainakin hetkellisesti heidän työuransa kehitystä ja jättää heidät työelämän näkökulmasta hierarkian pohjalle tai työelämän ulkopuolelle. Tällainen valinta voi olla arvovalinta lasten ja muiden läheisten eduksi. Sen sijaan pienten lasten isät lisäävät ansiotyöpanostaan ja heidän työpäivänsä ovat huomiot herättävän pitkiä. (Törrönen 2012, 54–55.)

Kansantalouden näkökulmasta katsottuna ei ole yhdentekevää, hoitavatko perheenjäsenet kotityöt vai käyttäkö perhe niiden hoitamiseen muiden tarjoamia palveluita. Kotitöiden ulkoistaminen tekee kotona tehtävän näkymättömän työn näkyväksi, sillä kodin ulkopuolelta ostettuna se sisältyy kulutuksena bruttokansantuotteeseen. Kotitöiden tekeminen voidaan ymmärtää myös lahjana tai rakkauden osoituksena. Esimerkiksi kahden alle kouluikäisten lasten perheissä kansantalouden ulkopuolisen kotityön arvoksi saatiin lähes 45 000 euroa vuodessa 7-17-vuotiaiden lasten perheissä 42 000 euroa. Tällä tavoin ajateltuna kotityö ja palkkatyö lähenevät toisiaan. Samalla nämä lukemat tuovat esille kotityön huomattavan rahallisen arvon. (Törrönen 2012, 53.)

Suomessa ansiotyön ja perhe-elämän yhdistämiseen liittyvä poliitikkojen hallinnointi on pääasiassa sosiaali- ja terveysministeriön sekä työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonaloilla. Keskeistä lainsäädäntöä perheen ja työhön yhteensovittamisessa ovat sairausvakuutuslaki, lasten kotihoidontuesta ja yksityisen hoidon tuesta, äitiys-, isyys- ja vanhempainpäivärahat, laki päivähoidosta, perusopetuslaki, työsopimuslaki sekä työaikalaki. Työn ja perheen yhteensovittaminen on moniulotteinen kokonaisuus, joka ulottuu työelämän ja työpolitiikan, perhe-elämän ja sosiaalipolitiikan sekä sukupuolta muovavien prosessien ja tasa-arvopolitiikan keskelle niin, että se vaikuttaa jokaisessa näissä osioissa. Kaikki nämä edellä mainitut osa-alueet ovat vuorovaikutuksessa toisten kanssa sekä politiikassa että ihmisten arkielämän tasolla. Niinpä politiikkaratkaisuja tehdessä tulisi ottaa huomioon ratkaisujen ennakkoehdot sekä seuraukset muilla edellä mainituista osa-alueilla menevistä prosesseista. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2009, 13–14.)

Suomi on kansainvälisissä vertailuissa yksi tasa-arvoisimpia maita, jos asiaa katsoo, kuinka hyvät mahdollisuudet naisilla on yhdistää työ ja perhe. Suomessa naiset käyttävät pääosin vanhempain- ja hoitovapaat ja sen takia naisten työpaikoissa on luotu mekanismeja, jotta perheiden muutoksiin on sopeuduttu. Miehillä sen sijaan perhevapaiden käyttö on edennyt hitaasti ja kysymys pidemmälle perhevapaalle jäämisestä aiheuttaakin hämmennystä ja torjuntaa heidän työpaikoillaan. Naisten vanhempain- ja hoitovapaiden käyttö on aiheuttanut sen, että heillä on heikompi työmarkkina-asema miehiin nähden. Tämän takia vakiintuminen työelämässä on vaikeampaa ja palkkakehitys hidastuu perhevapaalla ollessa. Onpa naisten alemmaa palkkatasoa miehiin verrattuna selitetty myös sillä, että he ovat pitkiä jaksoja poissa työelämästä perhevapaiden takia. Työn ja perheen yhteensovittaminen ei kuitenkaan ole vain naisten asemaan liittyvä kysymys. Perhevapaauudistusten keskiössä ovatkin olleet viimeisen kymmenen vuoden aikana isät. Isiä on haluttu kannustaa vapaiden käyttöön, ei vain naisten työmarkkina-aseman takia, vaan sen takia, että miehillä on yhtäläillä oikeudet moniulotteiseen, vanhemmuuden sisältävään elämään sekä lapsen oikeudella saada vahva suhde molempiin vanhempiinsa. Enemmistö suomalaisista isistä pitää pari viikkoa isyyslomaa lapsen syntyessä. Vanhempainvapaata pitää kuitenkin vain yksi kymmenestä. Vuonna 2008 tasa-arvobarometriin vastanneista naisista kolmasosa ja yli puolet miehistä katsoi naisten mahdollisuuksien olevan työelämässä yhtä hyvät kuin miestenkin.

(Sosiaali- ja terveysministeriö 2009, 14–16.)

Miesten ansiotulot ovat korkeampia kuin naisilla kaikilla työnantajasektoreilla Suomessa. Toimialoitain tarkasteltuna, kuntasektorilla, valtiolla työskentelevillä ja yksityisillä aloilla miehet tienasivat kaikissa naisia keskimääräistä enemmän palkkaa. Osa eroista selittyy sukupuolittuneella ja eriytyvillä ammateilla, koska miesten aloilla työehtosopimukset ovat usein korkeampipalkkaisia. Perhevapaat ovat yksi syy, mikä selittää sukupuolten välisiä palkkaeroja. Yksityisiä sektoreita tehdyssä tutkimuksessa selvisi, että naisten pitkät poissaolot työelämästä aiheutti negatiivisia palkkavaikutuksia heille. Isäksi tuleminen ei sen sijaan aiheuta miehille palkkatason heikentymistä, sen sijaan isät tienaaavat 5 prosenttia enemmän kuin miehet yleensä keskimäärin. Pitkien vapaiden pitäminen isilläkin kuitenkin vaikuttaa palkkakehitykseen pitkällä aikavälillä. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2009, 15.)

Syys-lokakuussa 2013 tehdyn tutkimuksen mukaan suomalaiset eivät usko palkkatasa-arvon toteutumiseen. Kyselyyn vastanneet naiset olivat sitä mieltä, että palkkatasa-arvoa edistettäisiin parhaiten, jos palkankorotuksia suunnattaisiin naisvaltaisille aloille. Miesten mielestä taas perhevapaat pitäisi tasaisemmin jakaa naisten ja miesten välillä. Työn ja perheen yhteensovittaminen liitetään usein vain lapsiperheisiin. On kuitenkin yleistä ja tulevaisuudessa yhä enemmän kasvava suuntaus se, että työn ohella hoidetaan tai autetaan omia ikääntyneitä vanhuksia tai hoidetaan lastenlapsia. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2009, 15; Yle-Uutiset, 2013.)

4 KOLMANNEN SEKTORIN PALVELUT IVALOSSA

4.1 Kirkon varhaiskasvatus

Sosiaali- ja terveysalalla toimii Suomessa tällä hetkellä lähes pari sataa järjestöä, joiden toiminta on kasvatus-, hoito- ja huolenpito- sekä kuntoutuspalveluiden tuottamista, virkistystoimintaa ja tiedon lisäämistä. Jotkut alun perin kolmannen sektorien palveluista ovat muuttuneet lakisääteisiksi ja julkiseksi toiminnaksi. Tällaisia ovat esimerkiksi kotipalvelu ja kasvatus- ja perheneuvonta, jotka ovat saaneet alkunsa Väestöliiton ja Mannerheimin Lastensuojeluliiton toiminnasta. (Forss & Vatula-Pimiä 2007, 66.)

Kirkon varhaiskasvatus tarkoittaa kirkossa tehtävän varhaiskasvatuksen osa-aluetta, mikä toteutuu pääosin seurakunnissa lapsi- ja perhetyössä. Sen toiminnan keskeinen lähtökohta on kasteopetuksessa. Kaste velvoittaa antamaan opetusta kristinuskon perusteista. Seurakunnissa sitä annetaan esimerkiksi päiväkerhoissa, pyhäkouluissa ja rippikouluissa. Lapsityön vahvuus on ollut vuosikymmenien ajan päiväkerhot. Suomen evankelisluterilaisen kirkon sosiaaliseen toimintaan kuuluu diakonia- ja yhteiskunnallinen työ. Näiden tarkoituksena on tukea niitä seurakuntalaisia, jotka ovat vaarassa jäädä seurakunnasta tai yhteiskunnasta osattomiksi ja yksinäisiksi. Toiminnan pohjana on kristillinen opetus lähimmäisenrakkaudesta. (Forss & Vatula-Pimiä 2007, 67; Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 103 2008, 122–124.)

Suomen evankelisluterilaisen kirkon toiminnasta vuosina 2004–2007 kertovan Monikasvoinen kirkko- kirjan mukaan 1990 luvulla peräti 61 prosenttia lapsista osallistui seurakunnan päiväkerhoihin. Päiväkerholaisten määrä on kuitenkin ollut laskussa viime vuosina. Vuonna 2007 päiväkerhoihin osallistui lapsista 62 000 eli 36 prosenttia kaiken kaikkiaan lapsista. Erillisiä kolmivuotiaiden päiväkerhoja järjestettiin joka toisessa seurakunnassa noin 500 ja näihin kerhoihin osallistui yli 5000 lasta. Lisäksi useammassa kuin joka kymmenennessä seurakunnassa järjestettiin esikoululaisten päiväkerhoryhmiä. (Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 103 2008, 122–124.)

Päiväkerhojen vetovoimaa on pyritty ylläpitämään tarjoamalla johonkin teemaan painottuvia kerhoja esimerkiksi liikuntaan, luontoon, musiikkiin tai johonkin muuhun luovaan toimintaan liittyvää. Seurakunnan päiväkerhotyön puitteissa järjestettiin koko Suomessa

vuonna 2007 vuoden aikana yhteensä 6 500 tilaisuutta, joihin osallistui 305 000 henkeä. Päiväkerhojen retkiä järjestettiin vuonna 2007 yli 2000 ja niihin osallistui 51 000 lasta. (Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 103 2008, 122–124.)

Suomalaisten mielestä seurakunnat ovat hoitaneet päiväkerhot pääsääntöisesti hyvin. Vain neljän prosenttia vastaajista oli sitä mieltä, että työ oli hoidettu huonosti. Melko hyvänä päiväkerhoa piti 50 prosenttia vastaajista ja erittäin hyvänä 22 prosenttia. Tyytyväisten osuus on pysynyt kahdella kertomuskaudella samana eli 24 prosentissa. (Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 103 2008, 122–124.)

4.2 Inarin seurakunta

Inarin seurakunta perustettiin 7.3.1881. Pinta-alaltaan seurakunta on Suomen suurin, sillä sen kokonaispinta-ala on 17 000 neliökilometriä. Seurakunnassa on neljä kirkkoa tai kappelia, joista pääkirkko sijaitsee Ivalossa. Se on rakennettu vuonna 1966. Muut kirkot ovat saamelaiskirkko Inarissa, joka on rakennettu 1951, vanha erämaakirkko Pielpajärvellä, joka on rakennettu 1760 sekä tunturikappeli Saariselällä, jonka rakennusvuosi on 1996. (Inarin seurakunta 2014.)

Seurakunnan toimintamuotoja ovat partio-, päiväkerho-, nuoriso- ja perhetyö sekä diakonia. Seurakunnassa työskentelee neljä pappia, kolme diakoniatyöntekijää, kaksi nuoriso-ohjaajaa, kanttori, toimisto- ja taloushenkilöstö ja kolme päiväkerhotyöntekijää. Papeista yksi on saamelaispappi. Hänen työalueenaan on koko saamelaisalue. Lisäksi yksi diakoniatyöntekijä on saamelaisdiakonissa. Hänen työalueenaan ovat Inarin lisäksi Sodankylän Vuotso, joka sijaitsee 60 kilometrin päässä Ivalosta etelään päin. Seurakunta on monikielinen, sillä suomen lisäksi puhutaan inarinsaamea, pohjoissaamea sekä ortodoksisten kolttien kesken koltansaamea. Jumalanpalvelukset on porrastettu niin, että Ivalossa se on kello 11, Inarissa kello 14 ja Saariselällä kello 19. Nellimin kylän ortodoksikirkossa jumalanpalvelus on kerran kuukaudessa kello 14. (Inarin seurakunta 2014.)

Seurakunnan päiväkerho on tarkoitettu 4-6-vuotiaille lapsille, joka kokoontuu syksystä kevääseen kerran viikossa kahdeksi tunniksi. Kerhoja ohjaavat seurakunnan lastenohjaajat. Päiväkerhon tarkoitus on antaa lapsille kristillistä kasvatusta sekä virikkeitä hei-

dän kokonaispersoonallisuuden myönteiselle kehitymiselle. Toiminta kerhossa voi olla esimerkiksi hartaushetki, askartelua, ohjattua tai vapaata leikkiä, liikunta- tai laulu-tuokioita tai satuhetki. Lapset saavat tuoda kotoa kerhoon omaat eväät, ei kuitenkaan mitään makeisia. Kerhoon ei myöskään saa tuoda omia leluja, sillä seurakunnan kerhotiloissa löytyy leluja vaikka kuinka paljon. Jokainen kerhokerta jäsentyy meneillä olevaan aiheeseen. Myös lapset ja heille tärkeät asiat saattavat muuttaa kerhon suunnitelmien suuntaa. (Inarin seurakunta 2014.)

Avoin päiväkerho on tarkoitettu vanhemmille, jotka hoitavat alle kouluikäisiä lapsia kotona. Kerho on syksystä kevääseen keskiviikkoisin kaksi tuntia. Aikuiset ja lapset ovat yhdessä avoimessa päiväkerhossa. Se tarjoaa perheille luontevan seurakuntayhteyden. Kerhon ohjelmaan sisältyy hartaushetki, askartelua ja lauluja tai leikkejä. Seurakunta tarjoaa kerhossa kävijöille kahvit ja mehut, mutta pullat ja kahvileivät tulevat nyyttikestiperiaatteella. (Inarin seurakunta 2014.)

Iltapäiväkerho on tarkoitettu pääasiassa ykkösluokkalaisille. Se on avoinna arkipäivisin kello 12–17. Myös tässä kerhossa sisältönä on harteaus, askartelu, mutta myös ulkoilua, ”kokkausta”, pelejä, muusikin kuuntelua ym. Toiminnan lähtökohtana ovat lasten mielenkiinnon kohteet. Toisin kuin avoin päiväkerho ja päiväkerho, iltapäiväkerho on maksullinen. (Inarin seurakunta 2014.)

4.3 Mannerheimin Lastensuojeluliitto

Mannerheimin Lastensuojeluliitto on kansalaisjärjestö, jonka tarkoitus on edistää lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvointia. Järjestö vaikuttaa lapsi- ja perhepoliittiseen päätöksentekoon, sekä pitää aktiivisesti yhteyttä päättäjiin, eduskuntaan, ministeriöihin, lapsiasiainvaltuutettuihin, tutkijoihin, mediaan ja muihin järjestöihin. Se muistuttaa päätöksentekijöitä siitä, että lasten oikeudet ja lapsivaikutukset on otettava huomioon päätöksen teossa. Järjestön arvot ovat lapsen ja lapsuuden arvostus, yhteisvastuu, inhimillisyys sekä yhdenvertaisuus. Toimintaperiaatteet ovat avoimuus, ilo, kumppanuus, osallisuus ja arjen arvostus. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2014.)

Rahoituksen järjestö saa monista eri lähteistä; yksi suurimmista rahoittajista on kuitenkin raha-automaattiyhdistys, jolta lastensuojeluliitto saa 41 prosenttia varoistaan. Muita

rahoituksen lähteitä ovat esimerkiksi: jäsenmaksut, säätiöt, ministeriöt, kunnat ja muut tuotot. Mannerheimin Lastensuojeluliitto tekee monin tavoin yhteiskunnassamme hyvää lasten ja nuorten hyväksi: sillä on auttavat puhelimet ja kirjepalvelut, lastenhoitajavälitys, perhekahvilat, vahvuutta vanhemmuuteen perhetyömalli, kylänummit- ja -vaarit, perhekummit, tukioppilaat sekä musiikki-, liikunta-, taide-, ja perhekerhoja. Vapaaehtoiset tekevät vuosittain yhteensä 1,1 miljoonaa tuntia lasten hyväksi. (Tirkkonen 2015, 26–27.)

Mannerheimin Lastensuojeluliittoon kuuluvat keskusjärjestö, 10 piirijärjestöä ja 565 paikallisyhdistystä. Paikallisyhdistysten jäsenmäärä on yli 93 000. Ylin päättävä elin järjestössä on liittokokous, joka kokoontuu kolmen vuoden väleine. Siellä se linjaa liiton toimintaa sekä hyväksyy liiton toimintasuunnitelman. Samassa kokouksessa valitaan myös liittovaltuusto, johon kuuluvat liittohallituksen puheenjohtajan lisäksi kolme puheenjohtajaa sekä 38 jäsentä. Liittohallituksen puolestaan valitsee liittovaltuusto. Siihen kuuluvat puheenjohtaja sekä yhdeksän jäsentä. Keskusjärjestön jäseniä ovat piirijärjestöt ja paikallisyhdistykset. Keskusjärjestön keskustoimisto sijaitsee Helsingin Hakaniemessä, jossa työskentelee seitsemänkymmentä työntekijää. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2013.)

4.4 Ivalon paikallisyhdistys

Ivalon Mannerheimin Lastensuojeluliitto kuuluu Lapin piiriyhdistyksen alaisuuteen. Paikallisyhdistyksen varsinaisiin jäseniin kuuluvat vuonna 2015 puheenjohtaja, varapuheenjohtaja, rahastonhoitaja, jäsenvastaava, perhekahvila- ja nettivastaava, isälapsitoimintavastaava sekä tuotemyynti- ja vauvalahjavastaava. Varajäseniin kuuluvat sihteeri, tiedotusvastaava ja tukioppilastyövastaava sekä kolme muuta henkilöä. Hallitus kokoontuu noin kerran kuukaudessa, johon osallistuvat sekä varsinaiset jäsenet että varajäsenet. (Mannerheimin Lastensuojeluliiton Ivalon paikallisyhdistys 2015.)

Perhekahvilatapaamiset ovat nuoriso- ja urheilutalon tiloissa. Perhekahvilan käytössä ovat keittiö, olohuone ja sali. Perhekahvila kokoontuu syys-kevät lukukauden ajan tiistai aamupäivisin kymmenestä kahteentoista. Iltaperhekahvila on joka kuukauden ensimmäisenä torstaina kello 17–19. Kesäisin tapaamiset siirtyvät Ivalon keskustan Hevosmiehentien puistoon samaan aikaan kuin lukukauden aikanakin. Perhekahvila tiedot-

taa paikallislehti Inarilaisen yhdistyspalstalla sekä Facebook-sivujensa internetsivuilla tulevista tapaamisista ja tapahtumista. Jäsenmaksu on 25 euroa, mutta perhekahvilassa voi käydä, vaikkei olisi yhdistyksen jäsenkään. Tervetulleita ovat kaikenlaiset lapsiperheet ja lasten kasvattajat. Perhekahvilan toiminta on vapaata seurustelua ja lasten leikkimistä. Välillä siellä on kuitenkin esimerkiksi jokin teema, josta keskustellaan yhdessä ennen lounasta. Perhekahvilan toiminnassa on aina yksi vastuuvetäjä. (Mannerheimin Lastensuojeluliiton Ivalon paikallisyhdistys 2015.)

Ivalon Mannerheimin Lastensuojeluliitto on saanut paikalliset yritykset tukemaan toimintaansa niin, että koko viime kevään ja myös tänä syksynä perhekahvilassa on ollut tarjolla maksuton ruoka. Jos paikallisyhdistykset eivät tarjoaisi ruokaa perhekahvilassa kävijöille, niin hinta olisi aikuisilta kaksi euroa ja lapsilta yhden euron. (Mannerheimin Lastensuojeluliiton Ivalon paikallisyhdistys 2014.)

Ivalon paikallisyhdistyksen toimintaan kuuluu perhekahvilan lisäksi lastenhoitotoiminta, jossa MLL:n Lapin piiri järjestää koulutettuja ja luotettavia lastenhoitajia. Lisäksi järjestöllä on tuotemyynti ja pullopanttikuittikeräyslupa, jotka ovat neljässä ruokakaupassa. Rahat menevät paikallisyhdistyksen käyttöön, jonka avulla se järjestää tapahtumia ja toimintaa lapsiperheille. Yhdistys on ollut aktiivinen kunnan päätöksenteossa aloitteiden tekemisessä ja vaikuttamisessa. Heidän ansiostaan Ivalossa on muun muassa liikennepuisto urheilutalon pihalla sekä esikoululaisten aamu- ja iltapäivähoito ala-asteen yhteydessä. (Mannerheimin Lastensuojeluliiton Ivalon paikallisyhdistys 2014.)

Liittymällä Ivalon MLL:n paikallisyhdistyksen jäseneksi saa jäsenkortin, jolla on mahdollista saada paikallisista yrityksistä etuja ja alennuksia. Lisäksi jäsenenä saa myös valtakunnallisia etuja, joista lisää tietoa löytyy Mannerheimin Lastensuojeluliiton internet-sivuilta. (Mannerheimin Lastensuojeluliiton Ivalon paikallisyhdistys 2014.)

5 OPINNÄYTETYÖPROSESSI

5.1 Opinnäytetyön lähtökohdat ja eettisyys

Opinnäytetyöni on ollut pitkä prosessi, sillä tämän projektin suunnitteleminen alkoi jo syksyllä 2013. Silloin mietin opinnäytetyöni aiheen ja tein tutkimussuunnitelman. Tutkimussuunnitelma noudattaa teoreettisen toistettavuuden periaatetta, joka tarkoittaa, että tutkija on kirjoittanut suunnitelman ja tutkimuksen tarkasti, täsmällisesti ja rehellisesti. (Vilkka 2009, 33.) Opinnäytetyöni idea otettiin mielellään vastaan seurakunnassa ja Mannerheimin Lastensuojelun perhekahvilassa, nimittäin aiemmin näihin paikkoihin ei ole tehty opinnäytetöitä vastaavasta aiheesta. Syksyllä 2013 työstin myös taustateoriaa suurimmaksi osaksi. Sitten kutsui työelämä, jonka kiireet katkaisivat tämän projektin yli puoleksi vuodeksi kokonaan. Pitkä aika opinnäytetyön tekemiselle ei kuitenkaan ole välttämättä huono asia. Lopullinen aihe ei aina ole heti ”valmis” tutkittavaksi, sillä se aihe syntyy vasta monien neuvottelu- ja harkintavaiheiden jälkeen. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 66.)

Aiheen valinnan jälkeen ennen aineiston keruuta edessäni oli ongelman asettelu. Hirsjärven mukaan ongelmanasettelu vaiheessa on kolme kysymystä: kuinka täsmällisesti voin nimetä ongelman; miten jäsennän ongelman ja miten muotoilen ongelman selvästi ja ymmärrettävästi (2009, 124.) Tutkimuksella on aina jokin tarkoitus tai tehtävä, joka ohjaa tutkimusstrategisia valintoja. Nämä tarkoitukset luonnehditaan sanoilla kartoittava, selittävä, kuvaileva tai ennustava. Minun opinnäytetyössäni toteutuvat kuvailevan ja kartoittavan tutkimuksen piirteitä. Kuvaileva tutkimus esittää tarkkoja kuvauksia henkilöistä, tapahtumista tai tilanteista. Kartoittavassa tutkimuksessa tarkoitus on katsoa mitä tapahtuu, löytää uusia näkökulmia tai ilmiöitä tai selvittää vähän tunnettuja ilmiöitä. (Hirsjärvi ym. 2009, 138.) Opinnäytetyöni kolme tutkimusongelmaa ovat: Mitä kokemuksia kasvattajilla on seurakunnan päiväkerhoista ja Mannerheimin Lastensuojeluliiton perhekahvilasta; Mitä toiveita kasvattajilla on seurakunnan päiväkerhojen ja Mannerheimin Lastensuojeluliiton perhekahvilan toiminnan suhteen; Ovatko kasvattajat tyytyväisiä seurakunnan päiväkerhojen ja Mannerheimin Lastensuojeluliiton toimintaan. Nämä kysymykset olivat minulla punaisena lankana kyselylomakkeen laatimisessa.

5.2 Opinnäytetyön tutkimusmenetelmä

Opinnäytetyöni on kvalitatiivinen eli käytän siinä laadullista tutkimusmenetelmää. Koska tutkimusongelmien avulla selvitän kasvattajien kokemuksia, valitsin tutkimusmenetelmäksi laadullisen tutkimusotteen. Sen lähtökohtana tutkimuksessa on todellisen elämän kuvaaminen. Tutkimusmenetelmänä käytän kyselyä, jonka toteutan kyselylomakkeella. Kvalitatiivisen tutkimuksen tyypillisiä piirteitä ovat kokonaisvaltaisen tiedon hankkiminen, joka kootaan luonnollisissa ja todellisissa tilanteissa. Lisäksi tässä tutkimusmenetelmässä suositaan ihmisiä tiedon keruun instrumentteina enemmän kuin mitausvälineitä. Tutkija luottaa omiin havaintoihinsa ja keskusteluihin tutkittavien kanssa. Apuna tutkija voi käyttää lomakkeita ja testejä. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa käytetään induktiivista analyysia, joka pyrkii paljastamaan odottamattomia seikkoja. Aineiston hankinnassa käytetään sellaisia metodeja, joissa tutkittavien ”ääni” ja näkökulmat pääsevät esille. Tutkittava kohdejoukko valitaan tarkoituksen mukaisesti, ei satunnaisotos menetelmää käyttäen. Laadullisen tutkimuksen tiedonintressi on kertoa ihmisen toiminnasta intentionaalisesti eli ihmisten toimintaa koskevien päämäärien ymmärtämisen avulla. Tämän avulla voidaan paljastaa merkityksiä, joita ihmiset toiminnoilleen antavat. Ihmisten merkitykset tutkimuksen valossa paljastuu haluina, käsityksinä, uskomuksina, ihanteina ja arvoina. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 160; Vilkkä 2009, 50.)

Opinnäytetyöni käsitteellisenä viitekehyksenä ovat lapsi- ja perhepolitiikka Suomessa, avoin varhaiskasvatus, seurakunnan toiminta sekä Mannerheimin Lastensuojeluliitto. Valitsin nämä aiheet taustateoriaosuuteen, koska suomalainen perhepolitiikka tulee lasten kasvattajien arkea lähelle, kun perheeseen syntyy lapsi tai lapsia. Ajattelin teoriaosuutta kirjoittaessa koko ajan, että kirjoitan sellaiselle, joka lukee näistä asioista ensimmäistä kertaa. Teoriaosuus olisi ollut liian tynkä, jos olisin ottanut siihen vain käsi kädessä kulkevia aiheita analysoinnin kanssa, eli perhekahvilasta ja seurakunnan toiminnasta. Sen takia laajensin teoriaa myös yhteiskunnalliseen näkökulmaan lapsi- ja perhepolitiikkaan sekä avoimeen varhaiskasvatukseen.

5.3 Kyselylomakkeen kysymykset

Kyselylomakkeen työstäminen on ollut tämän opinnäytetyön haastavin osio. Lähdin kyselylomakkeen pohtimisessa liikkeelle niin, että aloin miettiä vain sellaisia kysymyksiä, joista on minulle apua tutkimuskysymyksiini. Päätin kerätä aineistoni standardoidulla kyselylomakkeella, mikä tarkoittaa sitä, että asiaa kysytään kaikilta vastaajilta täsmälleen samalla tavalla (Hirsjärvi ym.2007, 188). Kyselylomake on samanlainen seurakunnan kerhoissa kävijöille ja Mannerheimin Lastensuojeluliiton perhekahvilassa kävijöille. Ohjeistuksessa pyysin rastittamalla valitsemaan mieleisen vaihtoehdon. Joihenkin kysymysten vastauksissa vaihtoehtoja voi olla useita. Laitoin ohjeistukseen myös ohjeen: vastaa kysymyksiin niiltä osin, mitä olet toimintoihin osallistunut. Tällä ohjeistuksella ajattelin, että esimerkiksi ne, jotka vastaavat seurakunnan kerhossa kyselyyn, mutta käyvät myös perhekahvilassa, vastaavat molempien toimintojen osalta kyselyyn eikä vain seurakunnan kerhoon, jossa he sillä kertaa ovat. Näin saisin kattavampia vastauksia. Tutkimukseni noudattaa hyvän tieteellisen käytäntöjen mukaan avoimuutta ja kontrolloitavuutta, mikä tässä opinnäytetyössä tarkoittaa, että kyselylomakkeisiin vastaajat ovat nimettöminä. Lisäksi käsittelen vastaukset luottamuksellisesti ja hävitän ne asianmukaisesti työni valmistuttua.

Taustatietoihin laitoin roolin kasvattajana, kuinka monen lapsen kanssa käy päiväkerhoissa tai perhekahvilassa, lapsen tai lasten iät sekä kuinka usein käy päiväkerhoissa tai perhekahvilassa. Nämä kysymykset ovat strukturoituja kysymyksiä eli sellaisia, joissa on valmis vastausvaihtoehto. Näihin kysymyksiin vastataan rastittamalla. Hirsjärven (2007, 194) mukaan rastittaminen valmiissa vastausvaihtoehdoissa on osoittautunut helpoimmaksi vastaajille. Sen sijaan rengastaminen vastausvaihtoehdoissa on aiheuttanut sekaannuksia.

Ensimmäiseen kysymykseen rooliin kasvattajana vaihtoehdot ovat äiti, isä, isovanhempi, lastenhoitaja ja avoin kysymys muu, johon kirjoitetaan itse vastaus. Tämä kysymys on strukturoidun ja avoimen kysymyksen välimuoto, jossa vastausvaihtoehtojen jälkeen tarjotaan vielä avoin vastausvaihtoehto. (Hirsjärvi ym. 2007, 194). Lastenhoitajavaihtoehto on sen takia, koska kysely on suunnattu seurakunnan päiväkerhoihin, joita on keskiviikkona ja torstaina. Keskiviikkoisin avoimessa päiväkerhossa käy kotihoidossa olevat lapset ja torstaina päiväkerhossa käy Ivalon perhepäivähoitajat hoitolastensa kanssa.

Muu- vaihtoehdon laitoin siksi, koska sekä päiväkerhot että perhekahvila ovat kaikille avoimia tapahtumia ja niissä voi käydä myös lasten kanssa esimerkiksi lapsen kummi tai naapuri.

Toinen kysymys on: kuinka monen lapsen kanssa käyt seurakunnan päiväkerhossa tai Mannerheimin Lastensuojeluliiton perhekahvilassa. Tähän vaihtoehdot ovat yhden, kahden tai useamman kuin kahden lapsen kanssa. Näihin vaihtoehtoihin päädyin sen takia, koska kyse on alle kouluikäisten lasten päiväkerhoista ja nykyään lapsiperheiden koot eivät ole suuria.

Lasten iät ovat jaoteltu vuoden välein nollasta kuuteen vuoteen. Tämän kysymyksen avulla selviää samalla päiväkerhojen ja perhekahvilassa kävijöiden lasten keskimääräinen ikä. Se on tärkeä tieto esimerkiksi silloin, kun suunnitellaan tai kehitetään tulevaa toimintaa.

Kysymyksissä neljä ja viisi kartoitetaan kasvattajien käyntikertoja päiväkerhoissa ja perhekahvilassa. Kysymyksessä on vaihtoehdot kerran, kaksi, kolme tai neljä kertaa kuukaudessa. Tämän kysymyksen halusin sen takia kyselylomakkeeseen, jotta esimerkiksi kehittämisideoista selviää, onko kyseessä sellainen kävijä, joka käy harvoin tai tiheästi toiminnoissa.

Taustatietojen jälkeen ovat varsinaiset kysymykset, joihin saan vastauksia tutkimuskysymyksiini. Nämä kysymykset ovat avoimia, joihin vastataan omin sanoin viivoille varatulle tilalle. Avoimet kysymykset antavat vastaajille mahdollisuuden kertoa, mitä hänellä on todella mielessään. Avointen kysymysten yksi tärkeä piirre on myös se, että se osoittaa, mikä vastaajan mielestä on keskeistä sekä näyttää asiaan liittyvien tunteiden voimakkuuden. (Hirsjärvi ym. 2007, 196.) Varsinaiset kysymykseni tutkimuskysymyksiäkin ajatellen ovat kysymykset kuusi ja seitsemän: miksi käyt seurakunnan päiväkerhossa; miksi käyt Mannerheimin Lastensuojeluliiton perhekahvilassa. Kysymykset kahdeksan ja yhdeksän ovat: mitä seurakunnan päiväkerho/ Mannerheimin Lastensuojeluliiton perhekahvila on sinulle antanut. Vastausviivoja varasin näihin kysymyksiin kolme. Näillä kysymyksillä saan selvillä ihmisten syitä, miksi he käyvät edellä mainituissa toiminnoissa.

Tämän jälkeen laitoin kahdeksanneksi ja yhdeksänneksi kysymykseksi monivalintakysymyksiä kaksi, jossa kysyn tyytyväisyyttä seurakunnan päiväkerhoista ja Mannerheimin Lastensuojeluliiton perhekahvilasta. Tähän kysymykseen laitoin asteikon yhdestä viiteen, niin että numero viisi tarkoittaa erittäin tyytyväinen ja numero yksi erittäin tyytymätön.

Viimeisimpinä kysymyksinä kyselylomakkeessa ovat taas avoimet kysymykset: Mitä toivoisit seurakunnan päiväkerhotoimintaan/ Mannerheimin Lastensuojelun perhekahvilatoimintaan jatkossa. Myös nämä kysymykset ovat tärkeitä tutkimuskysymyksiäni ajatellen.

5.4 Kyselylomakkeiden jakaminen ja analysointi

Ennen varsinaista kyselylomakkeiden jakamista, lähetin lomakkeet opettajille sekä testasin lomaketta muutamalla ystävälläni. Heiltä saadun palautteen jälkeen muokkasin kyselylomaketta vielä ohjeistuksen ja kysymysten järjestyksen kohdalla. Tällaista esitutkimusta sanotaan nimeltään pilottitutkimukseksi (Hirsjärvi ym. 2007, 199). Kirjoitin myös kyselylomakkeeseen saatekirjeen, jossa kerroin opinnäytetyöni aiheen, tarkoituksen ja sen vapaaehtoisuudesta. Lisäksi laitoin kyselylomakkeeseen ohjeistuksen sen palauttamisesta niille varatuille laatikoille. Viimeiseksi palautuspäivämääräksi laitoin 23. lokakuuta 2014. Vastausten keräämisaika oli reilut kaksi viikkoa. Kyselylomakkeiden keräämisaikana oli koululaisten syysloma viikolla 42. Silloin ei seurakunnan päiväkerhoja esimerkiksi järjestetä ollenkaan ja Mannerheimin Lastensuojeluliiton perhekahvilassakin on yleensä hiljaisempi viikko. Molempia toimintoja kahden viikon sisällä järjestettiin neljä kertaa. Kyselylomakkeen jakaminen tapahtui kontrolloidulla kyselyllä, mikä tarkoittaa sitä, että vein kyselylomakkeet henkilökohtaisesti perhekahvilaan ja seurakuntaan. Samalla kerroin tutkimuksen tarkoituksesta ja annoin siellä oleville ihmisille mahdollisuuden tehdä kysymyksiä tästä aiheesta.

Lomakkeita sain seurakunnan päiväkerhojen kautta seitsemän kappaletta ja Mannerheimin Lastensuojeluliiton perhekahvilasta kaksikymmentä kappaletta. Yhteensä seurakunnan päiväkerhojen osalta vastauksia tuli kaksikymmentä kappaletta ja perhekahvilan osalta vastauksia tuli kaksikymmentäyksi kappaletta. Laadullisessa tutkimuksessa ai-

neiston kokoa ei säätele määrä, vaan sen laatu. Aineisto toimii asian tai ilmiön ymmärtämisessä apuvälineenä. (Vilkkä 2009, 126.)

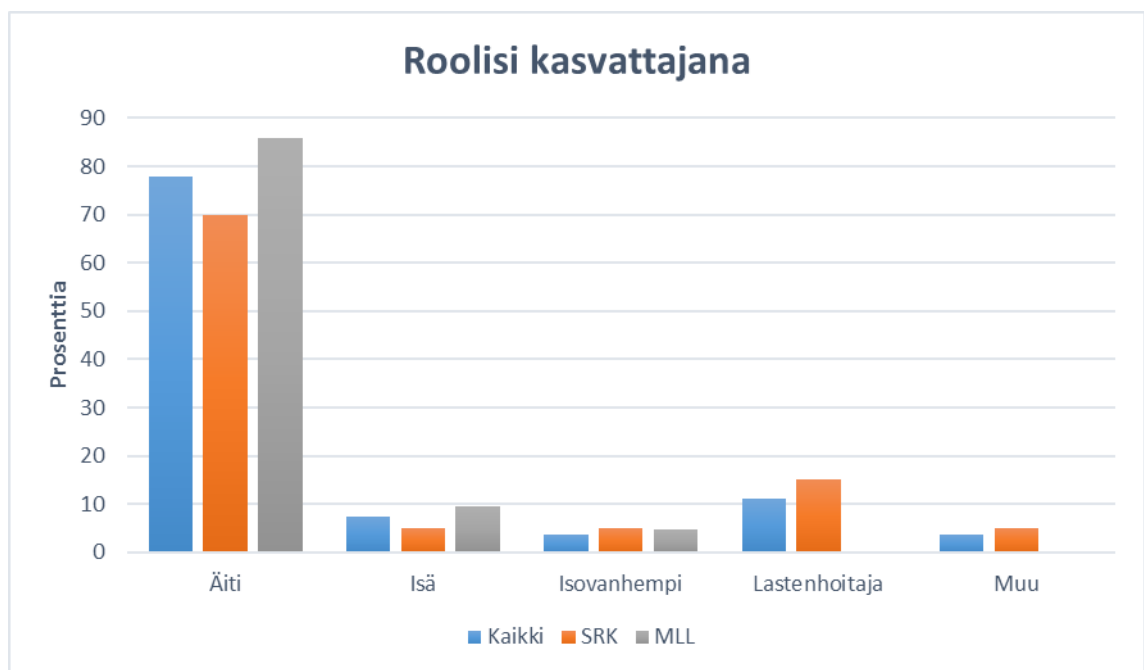
Laadullisen aineiston analyysillä tarkoitetaan empiirisen tutkimuksen yhteydessä aivan arkisia asioita, kuten aineiston lukemista, tekstimateriaalin järjestelyä, sisällön tai rakenteiden erittelyä, jäsentämistä ja pohdiskelua. Analyysi voi olla myös sisällöllisen aineiston luokittelemista esimerkiksi aiheiden tai teemojen perusteella. Aineistosta voi analyysivaiheessa käydä systemaattisesti läpi ja etsiä sieltä joko sisällöllisiä tai rakenteellisia yhteneväisyyksiä ja eroja. (Laadullisen aineiston analyysi 2014.)

Vastausten analysointivaiheessa luin ensin kaikki vastaukset huolellisesti läpi. Taustakysymyksiin 1-5- ja tyytyväisyyskysymyksiin 10–11 laskin kaikki prosenttilaskut käsin vihkoon. Samalla kirjoitin ylös pohdintoja ja johtopäätöksiä, mitä luvut osoittivat. Eri-laisten taulukkomallien kokeilujen jälkeen päädyin liitettyyn pylväskaavio-malliin. Avoimissa kysymyksissä kirjoitin kyselylomakkeiden vastaukset kaikki ylös samalle paperille. Sen jälkeen tein aineistosta eri luokkia aihepiirien mukaan, ja laskin kuinka monen kokemukset kuuluivat mihinkin luokkaan. Johtopäätöksissä vertailin päiväkerhojen ja perhekahvilan kokemuksia. Kirjoitin kasvattajien kokemuksia ylös juuri niin kuin ne oli kirjoitettu kyselylomakkeeseen. Luetteloista tuli jokseenkin pitkiä, mutta halusin tuoda mahdollisimman paljon esille erilaisia kokemuksia ja ihmisten ajatuksia. Myös lukijan on ne helppo löytää, koska ne on kursivoitu tavallisen tekstin sijaan. Kyläntymispisteen eli niin sanotun saturaation saavuttaminen laadullisessa tutkimuksessa on erityisen hankalaa, mikäli tutkimus määrittelee ihmisten kokemuksia. Yksittäisen ihmisen kokemus on aina ainutlaatuinen. Saturaatio tutkimuksessa tarkoittaa sitä, että tutkimusaineiston peruslogiikka toistaa itseään, eikä lisäaineisto tuo tutkimuksen kannalta uutta tietoa. (Vilkkä 2009, 127–128.) Edellä mainittuun asiaan liittyen tutkimustulokset voisivat muuttua, mikäli samanlainen kysely toistettaisiin uudestaan.

6 TUTKIMUSTULOKSET

Käsittelen kyselylomakkeiden tuloksia erikseen seurakunnan ja Mannerheimin Lastensuojeluliiton osalta. Valitsin tuloksia kuvaamaan liitetyn pylväskaavion, josta näkyy samalla kertaa vastauksen jaottelut. Sininen palkki kertoo vastauksista kaiken kaikkiaan. Oranssi palkki on seurakunnan vastaajien osalta ja harmaa palkki on Mannerheimin Lastensuojeluliiton vastausten osalta. Pylväät näyttävät vastausten määrät prosentteina.

6.1 Roolisi kasvattajana

Kuvio 1. Mikä on roolisi kasvattajana?

Ensimmäisenä kysymyksenä kartoitin kasvattajan roolia. Vaihtoehtoina olivat äiti, isä, isovanhempi, lastenhoitaja ja avoin kysymys muu. Valitsin taustatietoja kuvaamaan pylväskaavion, jossa samalla kerralla näkyy vastaukset kaikkien vastausten osalta ja eriteltynä seurakunnan ja Mannerheimin Lastensuojeluliiton osalta.

Selkeästi suurin kasvattajaryhmä oli äidit. Kaikkien vastausten osalta äitejä oli 21 kappaletta, lähes kahdeksankymmentä prosenttia (77,78 %). Seurakunnan vastausten osalta äitejä oli myös suurin ryhmä, yhteensä 14 kappaletta, mikä on tasan 70 prosenttia. Mannerheimin Lastensuojeluliiton perhekahvilakävijöistä äitejä oli 18, mikä on prosentteina

85,71. Isiä kasvattajista oli kaiken kaikkiaan kaksi kappaletta, yhteensä 7,41 prosenttia. Seurakunnan osalta isiä oli yksi kappale, mikä on tasan viisi prosenttia sen osalta vastanneista. Mannerheimin Lastensuojeluliiton osalta isien osuus on prosentteina hieman isompi kuin seurakunnan osalta. Molemmat isä-vastaajat käyvät perhekahvilassa. Heidän osuutensa perhekahvilakävijöistä on prosentteina 9,52.

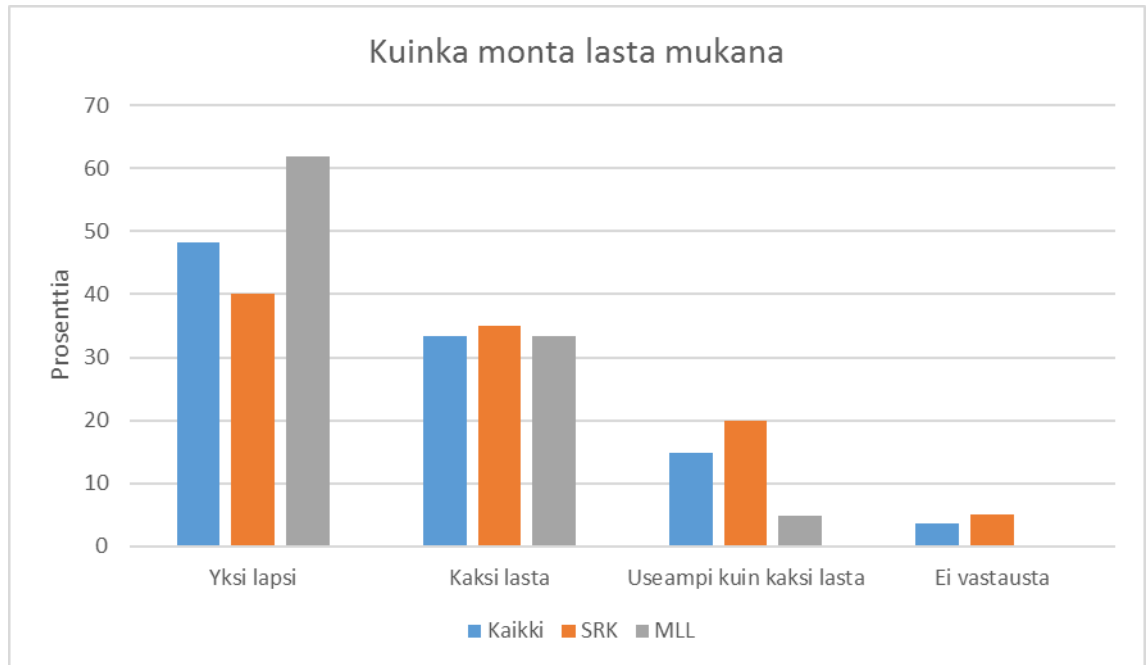
Isovanhempien osuus näkyy myös kaavioissa sekä seurakunnan että Mannerheimin Lastensuojeluliiton perhekahvilan osalta. Kaiken kaikkiaan vastaajista yksi, yhteensä 3,70 prosenttia oli kasvattajana isovanhempi, mutta hän kävi molemmissa paikoissa. Seurakunnan osalta isovanhempia on 5 prosenttia ja perhekahvilan osalta 4,76 prosenttia.

Lastenhoitajia vastaajista oli yhteensä kolme kappaletta, mikä on 11,11 prosenttia. Nämä kaikki vastaajat vastasivat seurakunnan päiväkerhojen osalta kysymyksiin. Prosentteina se on yhteensä 15. Mannerheimin Lastensuojeluliiton osalta kysymyksiin vastanneista kukaan ei ollut lastenhoitajana kasvattajan roolissa.

Roolisi kasvattajana vaihtoehtoista viimeisin oli muu, joka oli avoin kysymys. Siihen vastauksia tuli yhteensä yksi kappale, joka on kaikista vastauksista 3,70 prosenttia. Tämä vastaaja vastasi seurakunnan päiväkerhojen osalta, mikä on tasan viisi prosenttia. Mannerheimin lastensuojeluliiton perhekahvilan osalta vastaajista kukaan kasvattajan roolista ei valinnut vaihtoehtoa muu.

6.2 Lasten ikäjakaumat seurakunnan päiväkerhoissa ja perhekahvilassa

Taustatietojen toisessa kysymyksessä selvitettiin, kuinka monen lapsen kanssa kasvattajat käyvät päiväkerhoissa ja perhekahvilassa. Alun perin vastausvaihtoehtoissa oli kolme vaihtoehtoa: yhden, kahden tai useamman lapsen kanssa. Jouduin laittamaan kuitenkin kaavioon neljä pylvästä, koska yksi vastauksista oli tyhjä lasten määrän osalta. Kuvioista 2 selviää, että suurin osa päiväkerhoissa tai perhekahviloissa kävijöistä käy siellä yhden lapsen kanssa. Kaiken kaikkiaan 13 vastaajista, mikä on noin puolet 48,15 prosenttia, käy yhden lapsen kanssa. Seurakunnan osalta vastaajista 8 eli tasan 40 prosenttia käy yhden lapsen kanssa päiväkerhossa. Mannerheimin Lastensuojeluliiton osalta yhden lapsen kanssa kulkevia kasvattajia oli huomattavasti enemmän, yhteensä 13 kappaletta, mikä on yli 60 prosenttia (61,90 %).

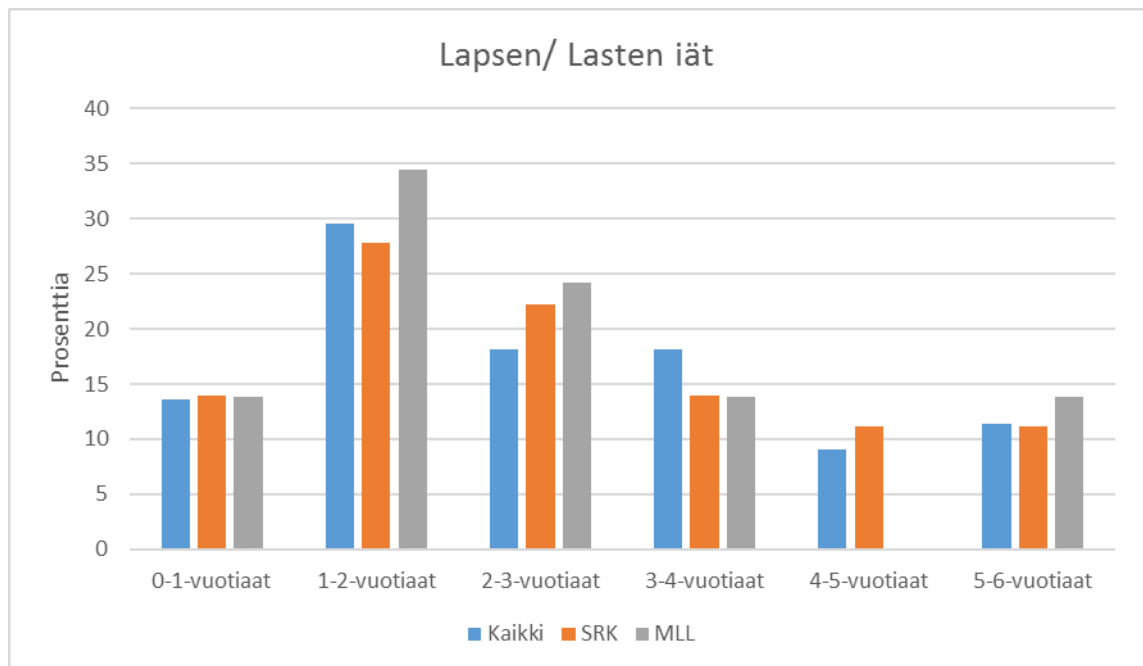
Kuvio 2. Kuinka monen lapsen kanssa käyt seurakunnan päiväkerhoissa tai Mannerheimin Lastensuojeluliiton perhekahvilassa?

Kaksi lasta mukanaan tuovia kasvattajia oli kaiken kaikkiaan kolmasosa vastaajista eli 9 kappaletta. Prosentteina tämä on 33,33. Seurakunnan ja Mannerheimin Lastensuojeluliiton osalta pylväävät ovat myös tasaisia, reilun kolmenkymppin prosenttiluokkaa molemmat. Seurakunnan päiväkerhoissa käyvistä 7 kulki kahden lapsen kanssa, mikä on prosentteina 35. Mannerheimin Lastensuojeluliiton osalta vastaajista myöskin seitsemän ilmoitti kävänsä kahden lapsen kanssa, mikä on 33,33 prosenttia.

Useamman kuin kahden lapsen kanssa kulkevia kasvattajia oli kaiken kaikkiaan yhteensä 4 kappaletta, mikä on prosentteina 14,81. Seurakunnan osalta vastanneista joka viides käy useamman kuin kahden lapsen kanssa. Yhteensä 4 vastaajista, mikä on tasan 20 prosenttia. Mannerheimin Lastensuojeluliiton osalta vastaajista vain yksi käy useamman kuin kahden lapsen kanssa, mikä on prosentteina alle 5 (4,76 %).

6.3 Lasten iät

Lasten iät selvitin niin, että laskin kaikista vastauksista yhteen ilmoitettujen lasten ikien määrät. Tällä tavoin sain selville, montako lasta yhteensä kasvattajien mukana kulkee päiväkerhoissa ja perhekerhoissa. Sitten selvitin samalla periaatteella päiväkerhojen ja perhekahvilan osilta erikseen lasten ilmoitettujen ikien perusteella niiden määrät. Pylväät näyttävät lasten ikäkaudet prosentteina vuosien erolla 0-6- vuoteen. Kaiken kaikkiaan lapsia oli 44. Seurakunnan osalta lapsia oli 36, mikä on kaikkien lasten määrään suhteutettuna yhteensä 81,82 prosenttia. Perhekahvilassa käyviä lapsia oli 29 lasta, mikä on kokonaiseen lasten määrään suhteutettuna 65,91 prosenttia.

Kuvio 3. Päiväkerhoissa ja perhekahvilassa käyvien lasten iät.

Nollasta vuoden ikäisiä lapsia oli vastaajien mukaan vain 6, mikä on 13,64 prosenttia. Seurakunnan osalta saman ikäisiä oli 5, yhteensä 13,89 prosenttia. Perhekahvilassa kävijöistä 4 lasta oli 0-1-vuotiaita, mikä on 13,79 prosenttia. Pylväinä nämä lukemat näyttävät lähes samanlaisilta.

Pylväistä selkeästi kaikista suurin ryhmä on 1-2-vuotiaat. Kaiken kaikkiaan vastaajien lapsista lähes kolmekymmentä prosenttia (29,55 %) kuuluu tähän ryhmään. Seurakunnan päiväkerholaisista lapsista kymmenen lasta eli 27,78 prosenttia on 1-2-vuotiaita.

Mannerheimin Lastensuojeluliiton perhekahvilasta enemmän kuin joka kolmas, yhteensä 34,48 prosenttia, mikä tarkoittaa lukuna 10 lasta, kuuluu myös suurimpaan ryhmään.

Toiseksi suurin ryhmä lasten ikistä on 2-3- vuotiaat lapset. Kaiken kaikkiaan 8 lasta, eli 18,18 prosenttia kuuluu tähän ryhmään. Seurakunnan osalta kuviosta selviää, että yli kaksikymmentä prosenttia (22,22 %), yhteensä 8 lasta kuuluu 2-3-vuotiaisiin. Mannerheimin Lastensuojeluliiton perhekahvilakävijöistä osuus prosentteina on vertailussa suurempi, yhteensä 7 lasta, 24,14 prosenttia kuuluu myös tähän ryhmään.

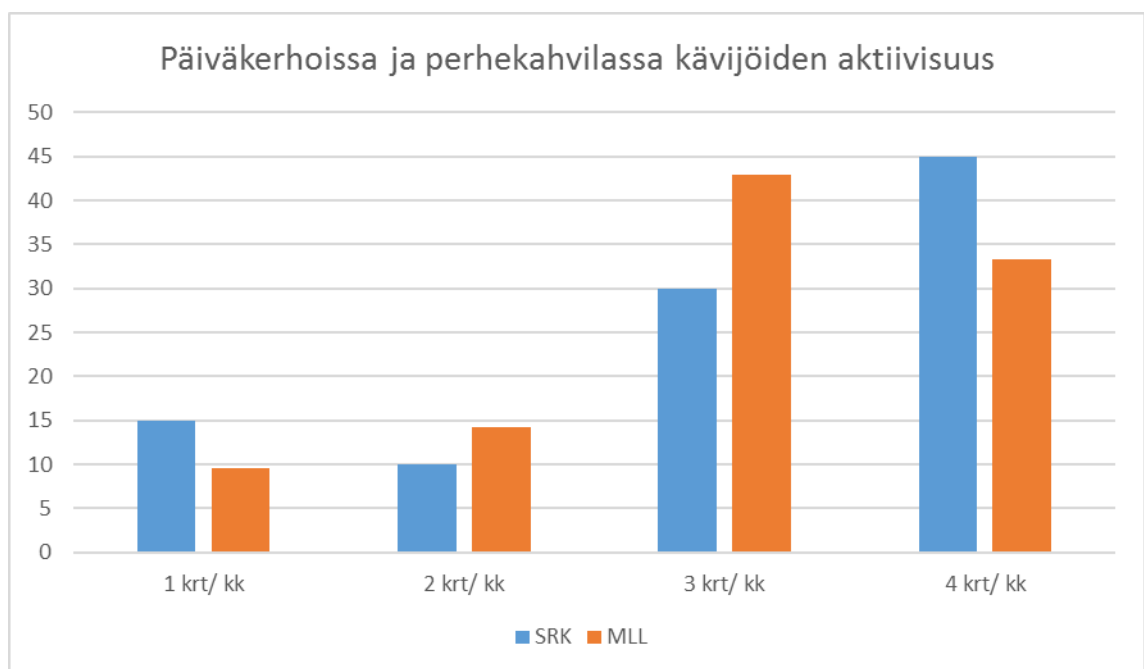
Yli kolmevuotiaista lapsista, yhteensä 8 lasta eli 18,18 prosenttia kuuluu 3-4-vuotiaiden ryhmään. Pylvää näyttävät seurakunnan ja perhekahviloiden kävijöiden osuudelta lähes samanlaisilta: seurakunnassa 5 lasta, yhteensä 13,89 prosenttia ja perhekahvilassa 4 lasta, yhteensä 13,79 prosenttia.

Pylvää pienenevät, mitä isommista lapsista on kyse. Kaiken kaikkiaan 4-5-vuotiaista alle kymmenen prosenttia kuuluu tähän ryhmään. Numeroina tämä tarkoittaa 4 lasta, mikä on prosentteina 9,09 prosenttia. Seurakunnan osalta vastaavat luvut ovat 4 lasta ja 11,11 prosenttia. Mannerheimin Lastensuojeluliiton osalta vastanneista kasvattajista kenelläkään ei kulkenut perhekahvilassa mukana kyseiseen ikäryhmään kuulunut lapsi. Sen takia pylväistä puuttuu harmaa pylvä kokonaan.

Viidestä kuuteen ikävuoteen lapsista oli kaiken kaikkiaan viisi lasta, yhteensä 11,36 prosenttia. Seurakunnan osalta prosentit ovat lähes samat, yhteensä 4 lasta ja 11, 11 prosenttia.

6.4 Aktiivisuus seurakunnan päiväkerhoissa ja Mannerheimin Lastensuojeluliiton perhekahvilassa

Neljäntenä kysymyksenä kartoitin vastaajien aktiivisuutta osallistua seurakunnan päiväkerhoihin. Vaihtoehtoisiksi laitoin yksi kerta kuukaudessa, kaksi kertaa kuukaudessa, kolme kertaa kuukaudessa ja neljä kertaa kuukaudessa. Tässä kysymyksessä huomioin vain siis seurakunnan osalta vastanneet vastaukset, joita oli yhteensä 20. Otin seurakunnassa käyvien aktiivisuuden vertailuksi perhekahvilassa kävijöiden aktiivisuuden. Yhdistin kuvioon neljä kyselylomakkeen kysymykset neljä ja viisi.

Kuvio 4. Kuinka usein käyt seurakunnan päiväkerhossa? Kuinka usein käyt Mannerheimin Lastensuojeluliiton perhekahvilassa?

Kuviosta neljä käy selkeästi ilmi, että ne, jotka päiväkerhoja tai perhekahvilaa harrastavat niin harrastavat sitä usein. Seurakunnan osalta suurin ryhmä on vaihtoehtoisista neljä kertaa kuukaudessa: yhteensä 9 vastaajista ilmoitti tämän aktiivisuudekseen käydä kerhossa, mikä on tasan neljäkymmentäviisi prosenttia. Perhekahvilan kävijöistä joka kolmas ilmoitti saman aktiivisuudekseen, yhteensä 7 vastaajista, mikä on 33,33 prosenttia.

Mannerheimin Lastensuojeluliiton osalta taas selkeästi suurin ryhmä oli kolme kertaa kuukaudessa käyvät kasvattajat: 9 vastaajista, yli neljäkymmentä prosenttia (42,86 %).

Seurakunnan päiväkerhoissa kävijöistä tasan kolmekymmentä prosenttia vastaajista, yhteensä 6 vastaajaa kuului tähän ryhmään.

Kaksi kertaa kuukaudessa käyvien kasvattajien määrät seurakunnan päiväkerhoissa on vain kymmenen prosenttia, yhteensä kaksi vastaajaa. Perhekahvilassa kävijöiden määrä pari kertaa kuukaudessa on hieman suurempi: 3 vastaajaa, yhteensä 14,29 % ilmoitti tämän aktiivisuudekseen. Kerran kuukaudessa käyvien määrät seurakunnan päiväkerhoissa on 15 prosenttia, mikä tarkoittaa kolmea vastaajaa. Perhekahvilan osalta vastaavat luvut ovat kaksi vastaajaa, hieman alle kymmenen prosenttia (9,52 %).

6.5 Kokemukset seurakunnan päiväkerhoista

Kyselylomakkeen kysymyksillä kuusi ja kahdeksan kartoitin kasvattajien kokemuksia seurakunnan päiväkerhoista. Kysymykset olivat: Miksi käyt seurakunnan päiväkerhoissa ja mitä seurakunnan päiväkerho on sinulle antanut. Vastauksia näihin avoimiin kysymyksiin tuli yhteensä 33 kappaletta. Kasvattajien vastauksista nousi selkeästi esille vertaistuen tärkeys, lapsen oppiminen sosiaalisesti, aktiviteetit lapsille sekä seurakunnan jäseneksi kasvattaminen.

Suurimmassa osassa vastauksista, yhteensä 22 vastauksessa, näkyi vertaistuen tärkeys. Eräissä vastauksista näkyi hyvin se, kuinka pienten lasten kanssa äitiyslomalla tai vanhempainvapaalla olevat kasvattajat tarvitsevat myös aikuisseuraa.

”Aikuisten seura yksin kotona työtä tehtäessä on tärkeä.”

(Vastaus 27)

”Saan itse aikuiskontakteja.”

(Vastaus 26)

”Tutustumista erilaisten ihmisten parissa. Päiväkerhossa kohtaa erilaisia ihmisiä iloineen ja suruineen.”

(Vastaus 21)

”Tutustumista muihin lapsiperheisiin.”

(Vastaus 12)

”Itse voin tavata muita vanhempia.”

(Vastaus 1)

Yhteensä viidessätoista vastauksessa näkyi kasvattajien halu kasvattaa lapsi sosiaaliseksi. Seurakunnan kerhossa tähän on hyvä mahdollisuus, koska siellä lapset näkevät, kuinka ohjatussa tilanteissa toimitaan, esimerkiksi hartaushetkessä. Siellä he näkevät myös paljon toisia lapsia hyvin erilaisista perheistä. Tässä niistä muutama esimerkki:

”Lapsille sosiaalinen tapahtuma. Isossa ryhmässä toimiminen.”

(Vastaus 27)

”Lapsi tapaa ystäviä ja oppii sosiaalista vuorovaikutusta.”

(Vastaus 1)

”Sosiaaliset kontaktit itselle ja lapselle.”

(Vastaus 22)

”Jotta lapsella olisi leikkikavereita, treenausta isossa ryhmässä toimimiseen.”

(Vastaus 18)

”Seura lapsille.”

(Vastaus 12)

”Lapsesi näkee muita lapsia, kun hän ei vielä käy hoidossa.”

(Vastaus 20)

”Lapsi oppii olemaan ryhmässä ja saa virikkeitä.”

(Vastaus 8)

Kolmanneksi eniten kasvattajien kokemuksista näkyi se, että lapsille haluttiin saada kotihoitopäiviin mukavaa aktiviteettia ja erilaisia virikkeitä. Yhteensä kolmessatoista kasvattajien kokemuksista tulivat nämä seikat ilmi. Seurakunnan kerhossa oleva yhteinen hartaus/ lauluhetki alussa sekä suunniteltu askartelu olivat selvästi tärkeitä seikkoja kasvattajien mielestä, joissa he ovat mukana seurakunnan päiväkerhoissa. Siellä lapsi saa mieluista aktiviteettiä ja mukavaa vaihtelua kotihoitopäiviin. Tässä muutama esimerkki näistä:

”Pääsee askartelemaan ja leikkimään toisten lasten kanssa.”

Vastaus 24

”Kotiäitinä tällä hetkellä, joten lapsille jotain kivaa tekemistä.”

(Vastaus 19)

”Askartelua, mitä en kotona jaksa tehdä.”

(Vastaus 18)

”Lapset saavat askarrella. 2-vuotias tykkää erityisesti.”

(Vastaus 26)

”On opittu uusia lauluja ja askarteluja.”

(Vastaus 3)

”Mukavaa yhteistä tekemistä, vaihtelua arkeen.”

(Vastaus 1)

”Juttuhetkiä ja mukavia askartelua.”

(Vastaus 9)

Seurakunnan kerho oli kyselyn mukaan vertaistuen, lapsen sosiaalistumisen ja virikkeiden lisäksi myös tärkeä paikka evankelisluterilaiseen uskontoon kasvattamisessa. Siellä otetaan Raamatun kertomukset esille lapsille suunnatuiksi hartaushetkissä. Suomalaisessa kotikasvatuksessa uskonnon merkitys on nykyään vähäistä. Sen takia kasvattajat kokivat hyväksi, että seurakunnan päiväkerho tarjoaa lapsille myös uskontokasvatusta päiväkerhoissa. Yhteensä neljässä vastauksista näkyi uskontokasvatuksen merkitys:

”Seurakunta/ kirkko/ev.lut uskonto tutuksi lapsille.”

(Vastaus 3)

”Lapsille tulee tutuksi raamatun kertomukset.”

(Vastaus 26)

”Yhteyttä muihin kasvattajiin ja seurakuntaan,”

(Vastaus 26)

”On opittu raamattuakin.”

(Vastaus 3)

Näiden lisäksi kasvattajien kokemuksista näkyi se, että seurakunnan kerho on selvästi viihtyisä ja virkistävä paikka, joka tuo mukavaa vaihtelua kotien arkeen. Yhteensä kahdeksassa vastauksesta tuli yllämainitut seikat ilmi:

”Seurakunnan kerho on virkistänyt.”

(Vastaus 8)

”Seurakunnan kerho antaa hengähdystauon kotoa.”

(Vastaus 16)

”Itse tykkään ja lapset tykkää.”

(Vastaus 25)

”Siellä viihtyvät sekä lapset että aikuiset.”

(Vastaus 23)

6.6 Kokemukset perhekahvilasta

Kysymykset seitsemän ja yhdeksän koskivat Mannerheimin Lastensuojeluliiton ylläpitämää perhekahvilaa, joissa kartoitin kasvattajien kokemuksia. Kysymykset olivat: Miksi käyt Mannerheimin Lastensuojeluliiton perhekahvilassa ja mitä perhekahvila on sinulle antanut. Vastauksia näihin avoimiin kysymyksiin tuli kasvattajilta yhteensä neljäkymmentä. Näistä vastauksista tuli osittain samoja tai samantyyllisiä vastauksia kuin seurakunnan päiväkerhoihin liittyvissä kysymyksissäkin. Kasvattajien kokemuksista selkeästi nousi esille vertaistuen tarve, ystävien merkitys, lasten aktiviteetit ja helpotus arkeen ilmaisen ruuan merkeissä.

Kokemuksista näkyi se, että perhekahvila on tärkeä kohtaamispaikka ennen kaikkea kasvattajille. Lähes kaikissa vastauksista, yhteensä 35:ssä vastauksessa näkyi se, kuinka tärkeä nimenomaan aikuisille on kohdata toisia aikuisia vauva/lapsiarjessa. Perhekahvilassa kasvattajat kokivat saavansa tukea kasvatustehtäväänsä. Siellä kasvattajat saavat kysyä ja jutella arjen pienistä asioista ja sitä kautta saada kotiarkeen helpotusta tai uusia vinkkejä.

”Saun seuraan muista äideistä ja jakaa ajatuksia samasta elämäntilanteesta sekä hyviä neuvoja muilta äideiltä. Perhekahvilasta saa positiivista mieltä ja tukea äitinä olemiseen.”

(Vastaus 17)

”Saun aikuiskontakteja muiltakin kuin vain seurakunnan kerhossa käyviltä.”

(Vastaus 26)

”Vertaistuki kasvatuksessa.”

(Vastaus 6)

”Lapsi saa leikkiä muiden lasten kanssa ja itse voin seurustella aikuisten kanssa.”

(Vastaus 10)

”Vertaistuki itselle, lapsille leikkiseuraa ja saan uusia tuttavuuksia.”

(Vastaus 18)

”Mukavaa kuulla miten lastenhoito ja kasvatustapa on vuosien varrella kehittynyt.”

(Vastaus 8)

”Tukea ja apua äitinä olemiseen ja mielekästä tekemistä. On hyvä nähdä samassa elämäntilanteessa olevia vanhempia lapsineen.”

(Vastaus 11)

”Muiden äitien kanssa keskusteluja ja neuvoja.”

(Vastaus 10)

”Vertaistukea esimerkiksi yöheräilyssä ja uhmassa.”

(Vastaus 19)

Vertaistuen ja toisilta kasvattajilta saatujen vinkkien lisäksi perhekahvila tarjoaa siellä käyvillä kasvattajille myös konkreettista apua arkeen. Tämä apu on tietysti ilmainen ruoka, jonka mahdollistaa Inarin monet yrittäjät. Tämä on osittain myös suuri houkutin, ja perhekahvilan menestyksen ja suosion syy täällä Ivalossa. Ilmainen ruoka merkitsee kasvattajille myös hengähdystaukoa ja virkistystä arkeen. Yhteensä kolmessatoista vastausta näkyi nämä yllämainitut seikat.

”Ilmainen ruoka houkuttaa tulla perhekahvilaan.”

(Vastaus 11)

”Täällä on kyllä luksusta, että saadaan ilmainen ruoka.”

(Vastaus 20)

”Lapsi pääsee leikkimään toisten kanssa ja äiti saa hengähdystauon.”

(Vastaus 16)

”Helpotusta arkeen, kun saa ilmaisen ruuan.”

(Vastaus 18)

”Arkeen rutiinia ja ohjelmaa. Lapselle mieluisia kokemuksia. Yksi valmis ruoka viikossa.”

(Vastaus 13)

Seurakunnan päiväkerhojen kuin myös Mannerheimin Lastensuojeluliiton perhekahvilan yksi tärkeä ominaisuus on se, että niiden toimintamuodot tarjoavat kotona oleville kasvattajille vaihtelua ja virkistystä arkeen.

”Uusia kavereita ja tuttavuuksia. Arkipäiviin sisältöä.”

(Vastaus 3)

”Mukavaa yhteistä tekemistä, vaihtelua arkeen.”

(Vastaus 1)

”Mukavaa yhdessäoloa.”

(Vastaus 5)

”Iloisia hetkiä ja mukavia juttutuokioita.”

(Vastaus 7)

Perhekerhossa kävijöiden lasten kasvattajat haluavat vertaistuen, ilmaisen ruuan ja virkistytymisen lisäksi myös tarjota lapsilleen tai kasvatettavilleen mieluista tekemistä ja vaihtelua kotipäiviin. Yhteensä kahdeksassatoista kasvattajien kokemuksista näkyi se, että he haluavat tarjota lapsille mahdollisuuden tutustua toisiin lapsiin sekä opettaa lapsia sosiaalisiksi.

”Uusia ystäviä sekä lapsille että itselle. Lapselle mieluista vaihtelua leikkeihin ja ympäristöön.”

(Vastaus 4)

”Arkeen rutiinia ja ohjelmaa. Lapsille kavereita ja mieluisia uusia kokemuksia esimerkiksi retkillä.”

(Vastaus 13)

”Antamassa kotona oleville lapsille mahdollisuuden leikkiä toisten lasten kanssa.”

(Vastaus 2)

”Lapsi saa sosiaalista seuraa muista lapsista ja oppii leikkimään toisten kanssa.”

(Vastaus 17)

”Pojalle mukavia leikkikavereita ja muuta aktiviteettia.”

(Vastaus 7)

”Seura itselle ja lapsille, mukavia retkiä.”

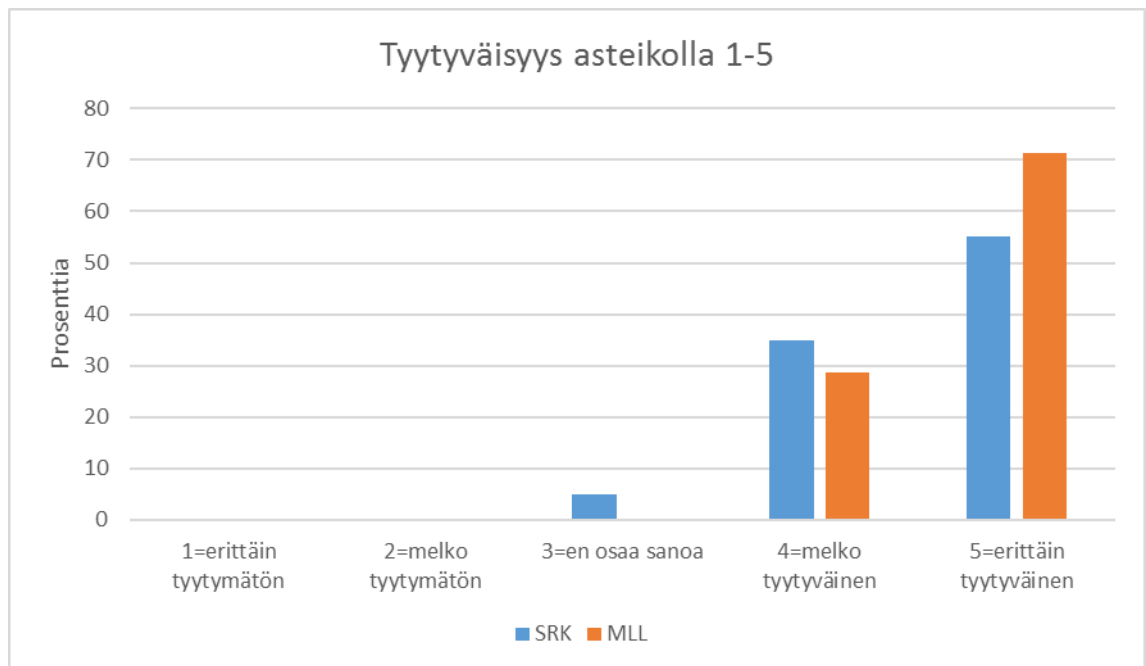
(Vastaus 19)

”Lapset saavat juosta salissa.”

(Vastaus 26)

6.7 Tyytyväisyys seurakunnan päiväkerhoihin ja perhekahvilan toimintaan

Päiväkerhoissa ja perhekahvilassa käyvien kasvattajien tyytyväisyyttä mitattiin kysymyksessä 10 ja 11. Vaihtoehtoina olivat siis asteikko 1-5, niin että 1 tarkoitti erittäin tyytymätön ja numero viisi erittäin tyytyväinen. Muut vaihtoehdot olivat 4= melko tyytyväinen, 3= en osaa sanoa ja 2= melko tyytymätön.

Kuvio 5. Tyytyväisyys asteikolla 1-5 seurakunnan päiväkerhoihin ja perhekahvilatoimintaan

Kaaviosta käy heti selväksi, että lähes kaikki vastaajat ovat päiväkerho- ja perhekahvila-toimintaan joko melko tyytyväisiä tai erittäin tyytyväisiä. Vastaajista vain yksi ei osannut sanoa tyytyväisyyttään seurakunnan kerhoa kohtaa (5 %). Melko tyytyväisiä, eli numeron neljä valitsivat seurakunnan kerhoissa kävijöistä yhteensä 7 kasvattajaa, joka on 35 prosenttia. Seurakunnan osalta yksi vastaus oli tyhjä, mikä tarkoittaa viiden prosentin vajetta. Perhekahvilan kävijöistä luku on hieman pienempi: yhteensä 6 kasvattajaa, joka on hieman alle kolmekymmentä prosenttia (28,57 %).

Molempien toimintamuotojen suurin ryhmä on erittäin tyytyväisten- ryhmä. Seurakunnan kerhoista 11 vastaajaa eli 55 prosenttia olivat erittäin tyytyväisiä päiväkerhojen toimintaan. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisun mukaan yli 50 prosenttia suomalaisista on melko tyytyväisiä seurakuntien järjestämiin päiväkerhoihin. Vain 22 prosenttia vastaajista oli erittäin tyytyväisiä. (Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 103 2008, 122–124.) Perhekahvilan toimintaan erittäin tyytyväisiä oli vieläkin enemmän: yhteensä 15 vastaajaa, joka on yli seitsemänkymmentä prosenttia (71,43 %).

6.8 Kehittämisideat seurakunnan päiväkerhoihin

Kyselylomakkeen kahdestoista kysymys koski seurakunnan päiväkerhoihin liittyvistä toiveista tai kehittämisideoista. Vastauksia tähän kysymykseen tuli yhteensä yhdeksän kappaletta. Tyhjät vastauksen tämän osalta todistavat sen, että kasvattajat ovat kaiken kaikkiaan melko tyytyväisiä tai erittäin tyytyväisiä, kuten kuvio 5 sen näyttääkin. Seurakunnan päiväkerhot saivat erittäin tyytyväisiltä vastaajilta myös kannustusta jatkaa samaan malliin.

”Tämä hyvä.”

(Vastaus 25)

”Jatkakaa samaan malliin! ☺”

(Vastaus 23)

Seurakunnan järjestämä päiväkerho ei ole itsestäänselvyys. Eräs vastaaja numero 12 totesi näin:

”Että toimisi”

Tästä lauseesta huokuu, ehkäpä huoli päiväkerhotoiminnan jatkuvuudesta. Ivalon seurakunnan päiväkerhossa tilanne näyttää tällä hetkellä kuitenkin hyvältä.

Kehittämisideoita seurakunnan päiväkerhoihin nousi esille neljä kappaletta. Kaikki ideat koskivat pääosin seurakunnan päiväkerhoissa olevaa tarjoilua, joka on mehu/kahvi ja nyyttäriperiaatteella tuodut keksit/ pullat. Suurin osa kehittämisideoista kirjoittaneet olivat tyytyväisyyttä vastattaessa arvioineet päiväkerhot asteikolla 4=melko tyytyväisiä. Erittäin tyytyväiseksikin kokeneet kasvattajat kirjoittivat kehittämisideoihin kuitenkin mielipiteitään seurakunnan tarjoilusta.

”Olen tyytyväinen koko toimintaan. Ainoa miinus on tarjolla olevat mehut ja keksit lapsen kannalta, kun ei haluaisi niitä vielä 2-vuotiaalle antaa, mutta vaikea olla antamatta, kun muut syövät. ”

(Vastaus 3)

”Ei aina tarvitsisi olla keksitarjoilu”

(Vastaus 9)

Varsinaisia kehittämisideoita keksitarjoilun suhteenkin syntyi:

”jotain terveellistä tilalle?”

(Vastaus 3)

”Toivoisin terveellisempiä välipaloja, esim. hedelmiä.”

(Vastaus numero 14)

”Leipäpala olisi mukavampi kuin keksitarjoilu.”

(Vastaus numero 26)

Eräs vastaajista kirjoitti, mitä toivoisi seurakunnan päiväkerholta vastaukseksi:

”vaihtelevuutta”

(Vastaus numero 18)

Vastaukseen numero kahdeksantoista jäi kuitenkin epäselväksi, mitä hän tarkoittaa sanalla vaihtelevuutta. Kerho itsessään pitää sisällään hartaushetken, laulut/ leikit, askartelut, kahvittelut sekä vapaan leikkimisen ja keskustelemisen.

6.9 Kehittämisideat Mannerheimin Lastensuojeluliiton perhekahvilaan

Perhekahvilaan erittäin tyytyväisten osuus oli kuvion viisi mukaan yli seitsemänkymmentä prosenttia. Viimeiseen kyselylomakkeen kysymykseen koskien toiveita perhekahvilatoiminnan suhteen vastauksia tuli yhteensä neljätoista. Huomioitavaa vastauksissa oli se, että vaikka monet vastaajista olivat erittäin tyytyväisiä toimintaan, he olivat kirjoittaneet kuitenkin omia toiveitaan perhekahvilasta.

Perhekahvila sai viimeisessä kyselylomakkeen kysymyksessä paljon kiitosta ja hyvää palautetta:

”Toiminta on hyvää ja arvokasta!”

(Vastaus numero 4)

”Olen tyytyväinen toimintaan.”

(Vastaaja numero 3)

”Kerho saisi olla useamminkin!”

(Vastaus numero 11)

”Minusta kaikki on niin kuin pitääkin.”

(Vastaus numero 17)

Joistakin vastauksista näkyi huoli perhekahvilan jatkuvuudesta. Perhekahvila toimii Ivalossa pääosin vapaaehtoisten voimin. Ivalon paikallisyhdistys on kuitenkin saanut paikallisia yrittäjiä mukaan tukemaan yhdistyksen toimintaa, esimerkiksi sponsoroimalla perhekahvilaan ruuat tiistaisin. Vastaajan numero 12 lauseessa on havaittavissa huolta perhekahvilan jatkuvuudesta:

”Että toimisi”

(Vastaus 12)

”Toivottavasti uusia vapaaehtoisia tulee mukaan, jotta toiminta jatkuu. Toivon myös yhteiskunnan rahoitusta.”

(Vastaus 4)

Yksi vastaajista toivoi, että perhekahvila jatkuisi samantyyllisenä kuin tähänkin asti:

”Pysyy samantyyllisenä. Lapset saavat leikkiä ja tunnelma pysyy rentona.”

(Vastaus numero 10)

Perhekahvilan kehittämisideoista eniten vastauksista nousi pinnalle se, että perhekahvila saisi enemmän sisältöä toimintaan, esimerkiksi ohjaustuokioilla, keskusteluilla tai muilla suunnitelluilla retkillä. Perhekahvilassa on vastuuvetäjä, jonka alueeksi kuuluu ovien avaaminen sekä huolehtia paikat siistiin kuntoon ennen kuin kaikki sieltä lähtevät koteihinsa. Perhekahvilassa vanhemmat kuitenkin osallistuvat aktiivisesti keittiön siivoukseen ja lelujen keräilyyn niin hyvin kun jokainen omien lastensa kanssa kerkeää. Eräs vastaajista toivoi sitä, että aikuiset saisivat välillä itse hengähtää:

”Olisi mukavaa, jos saisimme palkattua lapsille kerhoon hoitajan/ leikittäjän niin aikuiset voisivat hetken hengähtää.”

(Vastaus numero 11)

Kehittämisideoista näkyi selvästi se, että perhekahvilaan kaivattaisiin lisää sisältöä sen toimintaan:

”Tuote-esittelyitä ja/ tai aihe-alustuksia”

(Vastaus numero 13)

”Joskus olisi mukava, jos olisi jotain ohjattua.”

(Vastaus numero 18)

”Voisi olla pienimuotoisia retkiä silloin tällöin.”

(Vastaus numero 7)

”Lisää toimintaa myös ulko-oloissa.”

(Vastaus numero 5)

”Edelleen pieniä retkiä ja tutustumisia eri paikkoihin, kuten eläintiloihin. Perustoimintaa.”

(Vastaus numero 2)

”Askartelua tai joku temppurata.”

(Vastaus numero 9)

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Ivalon seurakunnan järjestämät päiväkerhot ja Mannerheimin Lastensuojeluliiton perhekahvila ovat tutkielmastani päätellen tärkeitä, viihtyisiä ja pidettyjä toimintamuotoja lapsiperheille. Molempien toimintojen suurin kasvattajaryhmä olivat äidit. Kaiken kaikkiaan kasvattajista 77,78 prosenttia oli äitejä. Isiä kasvattajista oli yhteensä 7,41 prosenttia. Näistä luvuista päätellen pienten lasten kotona olevista vanhemmista selvästi enemmistö on äitejä. Sosiaali- ja terveysministeriön kehittämistyön yksi tavoite on parantaa vanhempien mahdollisuuksia viettää aikaa lastensa kanssa, helpottaa työssäkäyntiä ja kannustaa isiä käyttämään perhevapaita nykyistä enemmän. Suomi on kansainvälisissä vertailuissa yksi tasa-arvoisimpia maita, jos asiaa katsoo, kuinka hyvät mahdollisuudet naisilla on yhdistää työ ja perhe. Suomessa naiset käyttävät pääosin vanhempain- ja hoitovapaat ja sen takia naisten työpaikoissa on luotu mekanismeja, jotta perheiden muutoksiin on sopeuduttu. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2013.) Tähän kyselyyn vastanneista perhevapaita käyttävät suurimmaksi osaksi äidit, mutta myös osa isistä on pysynyt jäämään hoitovapaalle.

Päiväkerhojen ja perhekahvilassa kävijöiden lasten iät (kuvio 3) osoittaa sen, että suurin osa näissä toiminnoissa käyvistä lapsista on alle kolmivuotiaita. Tähän varmasti vaikuttaa yhteiskunnan antama kodinhoidon tuki kotihoidossa oleville alle kolmivuotiaiden lasten vanhemmille. Lapsien määrä näissä toiminnoissa selvästi laskee, kun lapsi on iältään 3-6 vuotta. On hyvin mahdollista, että vanhemmat lähtevät työelämään, kun lapsi täyttää kolme vuotta, eivätkä he saa hänestä enää kotihoidon tukea. Suurin ryhmä päiväkerhoissa ja perhekahvilassa kävijöistä lapsista on 1-2-vuotiaat molemmissa toiminnoissa. Yhteensä lähes kolmekymmentä prosenttia (29,55 %) vastaajien lapsista olivat yhden ja kahden ikävuoden välillä. Vauvoja, eli nollasta yhteen vuotiaita oli sen sijaan kaiken kaikkiaan sekä molempien osalta erikseen alle neljätoista prosenttia. Luvun alhaisuuteen varmasti vaikuttaa vauvojen monet rytmit ja eri kehitysvaiheet. Seurakunta ottaa lapsen synnyttyä yhteyttä vauvaperheeseen, jossa se samalla laittaa viestin avoimesta päiväkerhosta. Tämä varmasti rohkaisee vauvaperheitä lähtemään päiväkerhoon, mikäli he eivät ennestään siitä tiedä. Mielenkiintoinen seikka lasten iät taulukossa (kuvio 3) on se, että kaikki 4-5- vuotiaat lapset ovat seurakunnan kerhoissa kävijöitä. Mannerheimin Lastensuojeluliiton perhekahvilassa ei kyselylomakkeiden mukaan ollut yhtään 4-5- vuotiasta lasta. Uskon, että tähän poikkeamaan saattaa olla syynä se, että

seurakunnan torstain järjestämä päiväkerho on suunnattu perhepäivähoitajille ja heidän hoitolapsilleen. Todennäköisesti nämä vastausten 4-5-vuotiaat lapset ovat siis hoidossa, eikä kotihoodossa. Tästä herääkin kysymys: Ovatko kaikki tämän tutkielmaani koskevan alueen ja ikäluokan 4-5-vuotiaiden lasten vanhemmat työelämässä?

Kasvattajien aktiivisuudesta käydä seurakunnan päiväkerhoissa ja Mannerheimin Lastensuojeluliiton perhekahvilassa (kuvio 4) käy ilmi, että ne jotka toiminnoissa käyvät, niin käyvät usein. Suurin ryhmä seurakunnan päiväkerhoissa kävijöistä oli 3 kertaa kuukaudessa ja perhekahvilassa kävijöistä aktiivisuudekseen ilmoitti 4 kertaa kuukaudessa. Nämä luvut todistavat sen, että molemmat toiminnot ovat mieluisia ja suosittuja kohtaamispaikkoja Ivalolaisille lapsiperheille. Tätä johtopäätöstä tukee se, että suurin osa näissä toiminnoissa kävijöistä on ilmoittanut tyytyväisyyden toimintoihin asteikolla 1-5 numeron neljä tai viisi (kuvio 5). Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisun mukaan yli 50 prosenttia suomalaisista on melko tyytyväisiä seurakuntien järjestämiin päiväkerhoihin. Vain 22 prosenttia vastaajista oli erittäin tyytyväisiä. (Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 103 2008, 122–124.) Kuvion viisi pohjalta voidaan todeta, että edellä mainittujen lukujen valossa Ivalon seurakunnan järjestämiin päiväkerhoihin ollaan keskimääräistä tyytyväisempiä. Seurakunnan päiväkerhoihin kävijöistä 55 prosenttia ilmoitti olevansa erittäin tyytyväinen ja 35 prosenttia melko tyytyväinen. Erittäin tyytymätön ja melko tyytymätön sen sijaan olivat tyhjiä.

Kasvattajien kokemuksista seurakunnan päiväkerhoista ja perhekahvilasta eniten esille nousi vertaistuen merkitys. Vastauksista näkyi se, kuinka monet aikuiset nimenomaan kirjoittivat tarvitsevansa seuraa ja muiden lapsiperheiden kokemuksia ja vinkkejä kasvatustehtävässään. Mieleepi juolahti myös vertaistuen kokemuksesta sen vastakohta: onko kodeissa tehtävä työ nykyajan vanhemmista liian yksinäistä?

Kokemuksista molempien toimintojen osalta nousi myös halu tarjota lapsille aktiviteetteja ja halu kasvattaa lapsi sosiaaliseksi. Nykyajan perheissä lapsia on useimmiten vähän ja sen takia vanhemmat haluavat, että lapsi saa myös ikäistään seuraa päiväkerhoista ja perhekahvilasta. Päiväkerhot ja perhekahvila ovat lapsille myös mukavaa vaihtelua kotihoitopäiviin.

Kyselylomakkeen tuloksista selvisi, että perhekahvilatoiminta toimii hyvin ja siellä käyvät ihmiset ovat tyytyväisiä sen toimintaan. Perhekahvilan yksi suurin vetonaula on ilmainen ruoka, joka houkuttelee vanhempia lähtemään perhekahvilaan. Ilmainen ruoka helpottaa myös monen perheen arkea, sekä tuo mukavaa vaihtelua kotipäiviin sekä kasvattajille kuin myös lapsille. Vertaistuen merkitys nousi myös yhdeksi tärkeimmäksi syyksi, miksi vanhemmat siellä käyvät. Toimintaan kaivattaisiin kuitenkin lisää sisältöä esimerkiksi ohjaustuokioilla, yhteisillä keskusteluaiheilla tai retkillä. Vain ihmisten vapaaehtoisuus ja aktiivisuus toimia yhdistyksessä tukee sen jatkuvuutta ja rikastuttaa sitä.

Kasvattajien kokemuksista seurakunnan päiväkerhoista toiseksi eniten näkyi kasvattajien halu kasvattaa lapsi sosiaaliseksi ja toimimaan isossa ryhmässä. Tässä mielestäni näkyy myöskin se, kuinka perheet ovat muuttuneet. Ennen vanhaan perheen ytimeen kuuluivat äiti, isä ja lapset. Monesti myös isovanhemmat ja talon palvelijat kuuluivat kiinteästi lasten arkeen. Lisäksi perheiden koot olivat huomattavasti suurempia kuin nykyään. Nykyään perheiden koot ovat pienempiä. Lapsella voi kuitenkin olla aikuisten avio- tai avoerojen myötä sekä vanhempien uusien parisuhteiden kautta ympärillään paljon aikuisia, mutta vähän lapsia. On tärkeää, että seurakunnan lastenohjaaja on suunnitellut ja ohjannut seurakunnan päiväkerhot. Siellä lapset voivat oppia ryhmässä toimimista.

Kokemuksista seurakunnan päiväkerhoista näkyi edellä mainittujen lisäksi myös uskon- tokasvatus, joka pidetään yhteisessä hartaushetkessä päiväkerhon alussa. Siellä lapselle kerrotaan hänen ikätasonsa huomioon ottaen Raamattua, rukoillaan ja lauletaan. Suomalaisessa kotikasvatuksessa uskonnon merkitys on nykyisin niin vähäistä, että seurakunnan päiväkerho saattaa olla ainoa paikka, missä lapsi kuulee kristinuskosta.

Kasvattajien toiveet seurakunnan päiväkerhoihin liittyivät sokeristen välipalojen tarjoi- luun. Toiveissa kehittämis ehdotuksena oli, että niiden tilalta tarjoiltaisiin jotain terveel- lisempää. Mitä jos toiveista keskusteltaisiin ääneen joku kerta kerhossa?

8 POHDINTA

Kyselylomake tuntui koko prosessin vaikeimmalta tässä projektissa. Analysointi vaiheessa minut yllätti se, että vastauksissa oli myös tyhjiä kohtia ja tämän takia jouduin soveltamaan pylväitä tehdessä esimerkiksi kuviossa kaksi: kuinka monta lasta mukana. Myös tyytyväisyyttä arvioidessa yksi kasvattaja oli jättänyt tyhjän vastauksen. En kuitenkaan piirtänyt kuvioon viisi vaihtoehtoa tyhjä palkki. Kyselylomakkeen ajankohta ei ollut paras mahdollinen, koska silloin viikolla 42 koululaiset viettivät syyslomaa, ja perhekahvilatoiminnassa on usein miten silloin ollut hiljaisempi viikko. Ehkä tämän takia neljästä viiteen vuotiaita lapsia ei näkynyt kyselylomakkeen mukaan perhekahvilassa, jos lapsiperheet olivatkin lomareissuilla. Se myös yllätti minut analysointivaiheessa, että yksi ikäryhmä kokonaan puuttui perhekahvilassa käyvistä lapsista.

Kvalitatiivisen tutkimuksen luotettavuutta arvioitaessa tutkijan on pystyttävä dokumentoimaan, miten ja miksi hän on päätenyt luokittamaan ja kuvaamaan tutkittavien maailmaa (Vilka 2009, 159). Päädyin analysointivaiheessa kirjoittamaan kyselylomakkeiden vastaukset täsmälleen samanlaisena kuin ne olivat vastauksissa. Uskon että kyselyyn vastanneet kasvattajat ovat olleet rehellisiä mielipiteissään ja vastanneet monivalintakysymyksiin rehellisesti. Jälkikäteen arvioidessa kyselylomakkeen kysymyksiä, ajattelen, että olisin voinut muotoilla kysymykset niin, etteivät ne olisi niin samanlaisia tai samankaltaisia kyselylomakkeessa. Kysymysten samankaltaisuus toimintojen osalta ehkä vaikutti myös siihen, että avointen vastausten kohdalla myös kasvattajien vastaukset muistuttivat osittain toisiaan. Analysointi vaiheessa tämä tarkoitti sitä, että toimintojen osalta oli ehkä hieman vaikea löytää kasvattajien kommentteista eroja toimintojen suhteen, vaikka toiminnat itsessään ovatkin hyvin erilaisia. Tässä asiassa olisin voinut jälkikäteen ajateltuna olla tarkempi kyselylomaketta työstäessäni. Ehkä tähän on syynä osittain kiireinen aikataulu.

Opinnäytetyöni prosessina eteni niin, että ensin ajattelin minulle kiinnostavia aiheita. Sen jälkeen rajasin opinnäytetyöhöni teorian, joista myös aloitin koko opinnäytetyöni. Analysointivaiheessa huomasin, että teoria tuntuu jokseenkin kaukaiselta. Halusin kuitenkin lähteä teoriaosuudessa liikkeelle niin, että siinä tulee näkyville kotikasvatuksen muutos ja selkeästi esille yhteiskunnan tarjoamat tuet lapsiperheille.

Kyselylomakkeeni tavoitteena oli selvittää kasvattajien kokemuksia ja toiveita seurakunnan päiväkerhojen ja Mannerheimin Lastensuojeluliiton perhekahvilan suhteen sekä ovatko he tyytyväisiä näihin toimintoihin. Mielestäni sain kyselylomakkeen ansiosta selville alun perin tutkimusongelmiksi määrittämäni asiat.

Tutkimuksen teoreettisen toistettavuuden periaatteen mukaan lukijan tulisi päätyä tutkimuksessa samaan tulokseen kuin tutkimuksen tekijä (Vilka 2009, 160). Kyselylomakkeiden ansiosta selvisi, että seurakunnan päiväkerhot ja perhekahvila ovat ennen kaikkea vertaistuen takia tärkeitä paikkoja kasvattajille. Lisäksi monet kasvattajat haluavat, että heidän lapsensa oppivat ryhmässä toimimaan ja sosiaalisiksi leikkiessään toisten lasten kanssa. Kehittämisideoista perhekahvilaan nousi eniten esille suunnitellut tuokiot tai toiminnot. Seurakunnan päiväkerhoista eniten toiveita nousi sokeristen välipalojen suhteen. Jatkotutkimus aihe tämän jälkeen voisi olla, esimerkiksi loppukeväästä, jossa selvitetään, onko tämän tutkimuksen pohjalta saatu kasvattajien toiveista ja ideoista muutoksia päiväkerhoihin tai perhekahvilaan. Mielenkiintoista olisi myös kokeilla tämä kysely uudestaan eri aikaan vuodesta ja nähdä muuttuisiko tutkimustulokset merkittävästi. Ihmisten kokemukset ovat aina kuitenkin ainutlaatuisia.

Opinnäytetyöni lopuksi voidaan todeta, että päiväkerhot ja perhekahvila ovat lapsiperheille erittäin mieluisia ja tärkeitä kohtaamispaikkoja Ivalossa. Onneksi nämä kolmannen sektorin toiminnot ovat viikoittain lapsiperheiden käytettävissä. Toivottavasti toiminta tulee jatkumaan näin aktiivisena vielä pitkään!

LÄHTEET

- Forss, P., Vatula-Pimiä, M. 2007. Sosiaalinen turva ja hyvinvointi. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Helenius, A., Korhonen, R. 2008. Pedagogiikan palikat- johdatus varhaiskasvatukseen ja – kehitykseen .
- Hellström, M. 2010. Sata sanaa kasvatuksesta. Jyväskylä: PS-Kustannus (Juva: WS Bookwell Oy).
- Hirsjärvi, S., Huttunen, J. 1999. Johdatus kasvatustieteeseen. 4.-6. painos. Juva- WSOY- kirjapainoyksikkö
- Hirsjärvi, S., Remes, P., Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. 13. painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Hirsjärvi, S., Remes, P., Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. uudistettu painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Inarin kunta 2013. Kotihoidontuen kuntalisä. Viitattu 27.10.2013.
<http://www.inari.fi/fi/palvelut/sivistyspalvelut/paivahoito.html>
- Inarin seurakunta. Hakupäivä 30.10.2013. <<http://www.inarinseurakunta.fi/indexf.html>>
- Järvinen, R. 2007. Perheen parhaaksi- Perhetyön arkea. Helsinki: Edita Prima.
- Kansaneläkelaitos. Lapsiperheen tuet. Viitattu 27.10.2013.
<http://www.kela.fi/lapsiperheet;jsessionid=AB86F2C8A7144DEE49BEA47E40AC52CC>
- Kansaneläkelaitos. Isyysvapaan ajalta isyysrahaa. Viitattu 27.10.2013.
http://www.kela.fi/isan-vapaat_isyysvapaa-ja-isyysraha
- Kansaneläkelaitos. Opiskelu ja asevelvollisuus numeroina. Viitattu 27.10.2013.
http://www.kela.fi/documents/10180/578772/Opiskelu+ja+asevelvollisuus_Numero2013_suomi.pdf/661d4884-ed81-4246-9257-edfb8144f077
- Kemppainen, P., Rouvinen-Kemppainen, K. 1998. Vuorovaikutuksen aarrearkku – Vinkkejä kasvattajille. Helsinki: Kustannuspalvelu P.&K. Oy.
- Kirkas, T. 2015. Mannerheimin Lastensuojeluliiton jäsenlehti Lapsemme 1/2015, 9 - 12.
- Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 103 2008. Monikasvoinen kirkko – Suomen evankelisluterilainen kirkko vuosina 2004-2007. Porvoo: WS Bookwell Oy.
- Laadullisen aineiston analyysi 2014. Power-point- esitys. Tekijä: Helavirta Susanna. Tuotanto: Lapin ammattikorkeakoulu, Kemi.
- Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2013. Organisaatio. Viitattu 31.10.2013.
<http://www.mll.fi/mll/organisaatio/>
- Manneheimin Lastensuojeluliiton Ivalon paikallisyhdistys ry. Viitattu 31.10.2013.
<http://www.mll.fi/paikallisyhdistykset/ivalo--?x13716167=13758047>
- Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2014. MLL edistää lapsiperheiden hyvinvointia. Hakupäivä 30.9.2014. <<http://www.mll.fi/mll/>>
http://ivalo.mll.fi/@Bin/127285/MLL+Ivalo+J%C3%A4senkirje+1_2014.pdf
- Mannerheimin Lastensuojeluliiton Ivalon paikallisyhdistyksen jäsenkirje 1/2015. Viitattu 20.2.2015.
 <[file:///C:/Users/Janne/Downloads/MLL%20j%C3%A4senkirje%201%202015%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Janne/Downloads/MLL%20j%C3%A4senkirje%201%202015%20(1).pdf)>
- Sosiaali- ja Terveysministeriö
 Työ, perhe ja tasa-arvo 2009. Viitattu 29.10.2013
http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=1082856&name=DLFE-10783.pdf

- Työn ja perhe-elämän yhteensovittaminen. Viitattu 27.10.2013.
http://www.stm.fi/lapset/perhepolitiikka/tyo_ja_perheelama
 Lapsi- ja perhepolitiikka Suomessa 2013. Sosiaali- ja terveystieteiden esitteitä 9 (2013) Viitattu 24.10.2013.
http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=6511570&name=DLFE-25719.pdf
 Lapsiperheiden taloudelliset tuet. Viitattu 24.10.2013.
http://www.stm.fi/toimeentulo/tuet_ja_etuudet/lapset_ja_vanhemmuus
 Tilastokeskus, findikaattori- työllisyysaste. Päivitetty 22.10.2013. Viitattu 31.10.2013.
<http://www.findikaattori.fi/fi/41>
 Tirkkonen, A. 2015. Mannerheimin Lastensuojeluliiton jäsenlehti Lapsemme 1/2015.
 Törrönen, M. 2012. Onni on joka päivä, lapsiperheen arki ja hyvinvointi. Tallinna Raamattutrukikoda: Gaudeamus Helsinki University Press Oy Yliopistokustannus, HYY Yhtymä.
 Vilkkä, H. 2009. Tutki ja kehitä. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
 Yleisradion uutiset 31.10.2013. Ylen aamu-tv kello 8:30. TV1.
 Hanhinen Hanna 2013, Suomalaisilla ei uskoa palkkatasa-arvon toteutumiseen, Yle Uutiset. Viitattu 31.10.2013
http://yle.fi/uutiset/kysely_suomalaisilla_ei_uskoa_palkkatasa-arvon_toteutumiseen/6909421

LIITTEET

Liite 1: Saatekirje

Liite 2: Kyselylomake

Saatekirje

Liite 1

30.9.2014

SAATEKIRJE

Kasvattajien kokemuksia seurakunnan päiväkerhoista ja Mannerheimin Lastensuojeluliiton perhekahvilasta Ivalossa

Hyvät lasten kasvattajat!

Olen sosionomi (AMK) – opiskelija Lapin ammattikorkeakoulusta ja teen opinnäytetyöni aiheesta: Kasvattajien kokemuksia seurakunnan päiväkerhoista ja Mannerheimin Lastensuojeluliiton perhekahvilasta Ivalossa. Opinnäytetyössäni selvitän kasvattajien kokemuksia, ajatuksia, toiveita seurakunnan päiväkerhoista ja Mannerheimin Lastensuojeluliiton perhekahvilasta Ivalossa. Opinnäytetyöni on saanut tutkimusluvan Ivalon Mannerheimin Lastensuojeluliiton paikallisyhdistyksen hallitukselta sekä Inarin seurakunnalta. Työni on tarkoitus valmistua syksyn 2014 aikana ja se julkaistaan osoitteessa www.theseus.fi.

Kyselyyn vastaaminen on vapaaehtoista ja se tapahtuu nimettömänä. Pyydän teitä palauttamaan kyselylomakkeen seurakunnan päiväkerhon ja Mannerheimin Lastensuojeluliiton perhekahvilan tiloissa varattuihin laatikoihin. Lomakkeen viimeinen palautuspäivä on torstaina 23.10.2014. Kyselyn vastaukset käsittelen luottamuksellisesti ja lomakkeet hävitän työni valmistuttua.

Vastauksesi ansiosta seurakunta ja Mannerheimin Lastensuojeluliitto saavat tärkeää tietoa kasvattajien kokemuksista, jonka ansiosta he voivat kehittää toimintaansa.

Kiitos jo etukäteen osallistumisestanne!

Syksyisin terveisin,

Anu-Tuulia Kaikkonen
Sosionomi-opiskelija
Lapin ammattikorkeakoulu

Kyselylomake opinnäytetyöhön aiheesta: Kasvattajien kokemuksia seurakunnan päiväkerhoista ja Mannerheimin Lastensuojeluliiton perhekahvilasta Ivalossa.

Ole hyvä ja rastita mieleisesi vaihtoehto. Muutamissa kysymyksissä vastausvaihtoehtoja voi olla useita. Vastaa kysymyksiin niiltä osin, mitä olet toimintoihin osallistunut.

1. Roolisi kasvattajana:

- ☐ Äiti
- ☐ Isä
- ☐ Isovanhempi
- ☐ Lastenhoitaja
- ☐ muu: _____

2. Kuinka monen lapsen kanssa käyt seurakunnan päiväkerhossa tai Mannerheimin Lastensuojeluliiton perhekahvilassa?

- ☐ Yhden lapsen
- ☐ Kahden lapsen
- ☐ Useamman kuin kahden lapsen

3. Lapsen/ Lasten iät:

- ☐ 0-1 vuotta
- ☐ 1-2 vuotta
- ☐ 2-3 vuotta
- ☐ 3-4 vuotta
- ☐ 4-5 vuotta
- ☐ 5-6 vuotta

4. Kuinka usein käyt seurakunnan päiväkerhossa?

- ☐ Kerran kuukaudessa
- ☐ 2 kertaa kuukaudessa
- ☐ 3 kertaa kuukaudessa
- ☐ 4 kertaa kuukaudessa

5. Kuinka usein käyt Mannerheimin Lastensuojeluliiton perhekahvilassa?

- ☐ Kerran kuukaudessa
- ☐ 2 kertaa kuukaudessa
- ☐ 3 kertaa kuukaudessa
- ☐ 4 kertaa kuukaudessa

Seuraavat kysymykset ovat avoimia, joihin voit vastata omin sanoin.

6. Miksi käyt seurakunnan päiväkerhossa?

7. Miksi käyt Mannerheimin Lastensuojeluliiton perhekahvilassa?

8. Mitä seurakunnan päiväkerho on antanut sinulle?

9. Mitä Mannerheimin Lastensuojeluliiton perhekahvila on antanut sinulle?

10. Kuinka tyytyväinen olet seurakunnan päiväkerhon toimintaan asteikolla 1-5, niin että 5= erittäin tyytyväinen ja 1 erittäin tyytymätön

- ☐ 5 = erittäin tyytyväinen
- ☐ 4 = melko tyytyväinen
- ☐ 3= en osaa sanoa
- ☐ 2= melko tyytymätön
- ☐ 1=erittäin tyytymätön

11. Kuinka tyytyväinen olet Mannerheimin Lastensuojeluliiton perhekahvilaan asteikolla 1-5, niin että 5=erittäin tyytyväinen ja 1= erittäin tyytymätön

- ☐ 5=erittäin tyytyväinen
- ☐ 4=melko tyytyväinen
- ☐ 3=en osaa sanoa
- ☐ 2=melko tyytymätön
- ☐ 1=erittäin tyytymätön

12. Mitä toivoisit seurakunnan päiväkerho-toimintaan jatkossa?

13. Mitä toivoisit Mannerheimin Lastensuojeluliiton perhekahvilatoimintaan jatkossa?

Kiitos vastauksistanne!